บทที่ 2

กรณีศึกษาองค์กรจิตอาสาของหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

รวบรวมโดย อาจารย์ปิยนาถ อิ่มดี

สังคมจะน่าอยู่ ถ้าหากคนบนโลกใบนี้ รู้จัก **"ให้"** มากกว่า **"รับ"** มีคนจำนวนมากที่พร้อมจะเป็น **"ผู้ให้"** และรังสรรค์สิ่งดี ๆ เพื่อสร้างความสุข สร้างคุณประโยชน์ให้กับสังคม ในบทนี้จะกล่าวถึงกรณีศึกษาซึ่งประกอบด้วย บุคคล กลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่มีบทบาททำงานด้านจิตอาสาทั้งในประเทศและต่างประเทศ บทนี้จะกล่าวถึงเรื่องราวของบุคคล กลุ่ม องค์กร เครือข่ายจิตอาสาที่โดดเด่น และสำคัญ เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประทับใจ และซาบซึ้งไปกับสิ่งดี ๆ ที่พวกเขาสร้างขึ้นเพื่อผู้อื่น และเกิดความตระหนักในหัวใจจิตอาสา เกิดความภาคภูมิใจที่มีพวกเขาอยู่ร่วมในสังคม และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนทุกคนได้ทำดีเพื่อผู้อื่น

1. กรณีศึกษาบุคคลที่มีบทบาทและทำงานด้านจิตอาสาในประเทศไทย

1.1 **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** หรือ **สมเด็จย่า แม่ฟ้าหลวงของปวงชนชาวไทย**

ภาพที่ 1 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงได้รับการเฉลิมพระเกียรติเป็น พระมารดาแห่งการแพทย์ชนบท และพระมารดาแห่งการสังคมสงเคราะห์ ทรงมีพระนามเดิมว่า สังวาลย์ ตะละภัฏ สำเร็จการศึกษาที่โรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์และหญิงพยาบาลแห่งศิริราช ต่อมาทรงได้รับการคัดเลือกให้ไปศึกษาวิชาพยาบาลต่อที่โรงเรียนแพทย์มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดสหรัฐอเมริกา ได้อภิเษกสมรสสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมขุนสงขลานครินทร์ หรือ สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงมีพระราชโอรสธิดารวม 3 พระองค์ ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2472 สมเด็จพระบรมราชชนกทรงรับเชิญเป็นแพทย์ประจำบ้าน จากโรงพยาบาล

แมคคอร์มิก จังหวัดเชียงใหม่ และในเดือนต่อมาก็ทรงเสด็จกลับกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นก็ทรงพระประชวรอยู่ เป็นระยะเวลาประมาณ 4 เดือนก็สิ้นพระชนม์ เมื่อ วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2472 ที่พระตำหนักใหม่ วังสระปทุม ในขณะที่สมเด็จพระบรมราชชนกสิ้นพระชนม์ สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงมีพระชนมายุเพียง 29 พรรษา ทรงต้องรับหน้าที่อบรมเลี้ยงดูพระราชโอรสธิดาทั้งสามพระองค์ตามลำพัง ในวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ประกาศสถาปนา พระอิสริยยศสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเป็น สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ นอกจากนั้นพระองค์ยังพระราชทานเงินส่วนพระองค์สร้างโรงพยาบาลอานันทมหิดล จังหวัดลพบุรี สร้างสุขศาลา จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2481

สมเด็จย่าทรงริเริ่มโครงการพัฒนาและจัดตั้งหน่วยงาน มูลนิธิที่สำคัญขึ้นมากมาย อาทิ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระราชูปถัมภ์ มูลนิธิขาเทียม เมื่อ 17 ปี พ.ศ. 2535 ทำให้ผู้พิการสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตัว และครอบครัวได้ มูลนิธิถันยรักษ์ เมื่อ ปี พ.ศ. 2538 เพื่อใช้เป็นสถานที่ตรวจวินิจฉัยเต้านม หน่วยแพทย์อาสาสมเด็จพระราชชนนี มีอักษรย่อว่า พอ.สว. หน่วยแพทย์อาสาเคลื่อนที่ เดินไปในถิ่นทุรกันดาร และโครงการพัฒนาดอยตุง เมื่อปี พ.ศ. 2531 พระองค์ท่านมีปณิธานที่จะปลูกป่าบนดอยตุง เพื่อพลิกเขาหัวโล้นให้กลับกลายมาเป็นผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 2 สมเด็จย่า เมื่อครั้งทรงบุกเบิกโครงการพัฒนาดอยตุง

โครงการพัฒนาดอยตุง สหประชาชาติเชิดชูยกย่อง ให้เป็นโมเดลพัฒนาของโลก เป็นตัวอย่างที่ดีของการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ แทนการปลูกพืชยาเสพติด ไม่ใช่แค่การปลูกพืชทดแทน แต่เป็นการพัฒนาทางเลือกที่หลากหลายในการดำรงชีวิตที่ทำได้จริง สมเด็จย่าทรงสังเกตเห็นว่าชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ที่ทรงเสด็จฯ ไปเยี่ยมเยียนมีชีวิตยากลำบาก ทั้งหมดมาจากความไม่รู้และความยากจนแร้นแค้น ชาวบ้านมักทำไร่เลื่อนลอย ย้ายที่ปลูกพืชไปเรื่อย ๆ ทำให้ป่าหมดไป พอป่า

หมดก็ไม่มีน้ำ ไม่มีน้ำก็ปลูกพืชไม่ขึ้น หรือถึงปลูกพืชได้ก็ไม่มีถนนจะไปอีก ไม่รู้จะขายอะไร ก็ต้องปลูกฝิ่นในที่สุด ขายฝิ่นง่ายกว่าเพราะมีคนไปซื้อถึงที่

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบดอยตุงในอดีต กับปัจจุบัน

ด้วยแนวคิดที่มุ่งให้ชาวบ้านช่วยตัวเองได้ จึงเข้าไปปลูกต้นไม้ ปลูกป่า ส่งเสริมให้ปลูกกาแฟ แมคคาเดเมีย ปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทนการปลูกฝิ่น ส่งเสริมการทอผ้า

เนื่องจากทรงเจริญพระชนมพรรษามาก แล้วการที่จะแปรพระราชฐานไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ไม่สะดวกประกอบกับพระราชประสงค์ที่จะพัฒนาดอยตุงให้สำเร็จ จึงทรงมีรับสั่งในเรื่องการพัฒนาดอยตุงกับผู้บัญชาการทหารบกและคณะ และสร้างพระตำหนักดอยตุงขึ้น เพื่อให้สามารถทรงงานในพื้นที่โครงการพัฒนาดอยตุงได้ ต่อมาทรงก่อตั้งมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระราชูปถัมภ์

ภาพที่ 4 พระตำหนักดอยตุง และสวนแม่ฟ้าหลวง

โครงการพัฒนาดอยตุงจึงถือกำเนิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับ พระตำหนักดอยตุง ซึ่งในปัจจุบัน 2 สิ่งนี้ถือเป็นของคู่กันที่ยากจะแยกออกได้ เหมือนดังภาพของสมเด็จย่าที่ยากจะแยกจากภาพการทรงงานหนักตลอดพระชนม์ชีพของท่าน เพียงเพื่อต้องการให้พสกนิกรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จนชาวไทยภูเขาและชาวเหนือที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารเรียกขานพระองค์ท่านว่า “แม่ฟ้าหลวง” ซึ่งก็หมายถึงแม่ที่สวรรค์เบื้องบนประทานมาให้” โดยสมญาพระนามนี้เริ่มมาในปี พ.ศ. 2507 ครั้งที่พระองค์ท่าน เสด็จฯ

ไปทรงเยี่ยมชาวกระเหรี่ยงหมู่บ้าน “กองก๋อย” อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน นับแต่นั้นมาสมญาพระนามแม่ฟ้าหลวงก็อยู่ในใจของคนไทยทุกคน

สมเด็จย่าทรงก่อตั้ง มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (Princess Mother's Medical Volunteer - PMMV) ชื่อย่อ พอ.สว. จากที่ได้ทรงพบเห็นความยากลำบากของราษฎร ในด้านการสาธารณสุข ในระหว่างที่เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมตำรวจตระเวนชายแดน ตามจังหวัดชายแดน ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ราษฎรที่เจ็บไข้ได้ป่วยจะไม่ได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์เท่าที่ควร เนื่องการเดินทางยากลำบาก บางครั้งต้องรอจนอาการหนัก จึงเดินทางมารักษาในโรงพยาบาลจังหวัด บางครั้ง อาการก็หนักเกินกว่าจะรักษา หรือโรคที่ไม่ได้เจ็บป่วยมากมาย กลับเรื้อรังจนต้องพิการทุพพลภาพ ในปี พ.ศ. 2512 ทรงตั้งกิจการแพทย์อาสา ขณะทรงประทับอยู่ที่พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยในเบื้องต้น ประกอบด้วยแพทย์และพยาบาล อาสาสมัครจากโรงพยาบาลแมคคอร์มิค และโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ หน่วยแพทย์อาสาออกปฏิบัติการเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ และไปเช้าเย็นกลับในวันเดียวกัน โดยใช้เฮลิคอปเตอร์เป็นยานพาหนะหลัก ในแต่ละหน่วยประกอบด้วย แพทย์ 2 คน ทันตแพทย์ 1 คน เภสัชกรหรือพยาบาลที่มีความรู้เรื่องยา 1 คน พยาบาล 3 คน และอาสาสมัครสมทบ 1 คน ทั้งหมดนี้ อาสาทำงานโดยไม่มีรายได้ตอบแทน มีภูมิลำเนาหรือรับราชการอยู่ในจังหวัดนั้น ๆ

จังหวัดแรกที่มีกิจการแพทย์อาสา คือ จังหวัดเชียงใหม่ จนถึงปัจจุบัน มีจังหวัดแพทย์อาสาทั้งสิ้น 45 จังหวัด กำหนดวางแผนการทำงานโดย คณะกรรมการระดับจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการ พอ.สว. ประจำจังหวัดโดยตำแหน่ง จังหวัดที่มีกิจการแพทย์อาสาเรียกว่า **จังหวัดแพทย์อาสา** ทรงวางกฎเกณฑ์ไว้ว่า จังหวัดที่ต้องการตั้งหน่วยแพทย์อาสา ควรจะเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกับชายแดน หรือการคมนาคมไม่สะดวก มีที่ทุรกันดาร หรือจำเป็นต้องอาศัยกิจการแพทย์อาสา ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมด้วยคณะแพทย์ของจังหวัดนั้น ๆ ขอพระราชทานตั้งจังหวัดของตนเป็นจังหวัดแพทย์อาสาเสียก่อน เมื่อทรงพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม จึงจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับไว้เป็นจังหวัดแพทย์อาสา

ภาพที่ 5 มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี รับอาสาสมัครเฉพาะทางทางการแพทย์ เข้าไปทำงานช่วยเหลือด้านสุขภาพในถิ่นธุรกันดาร ในลักษณะของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่

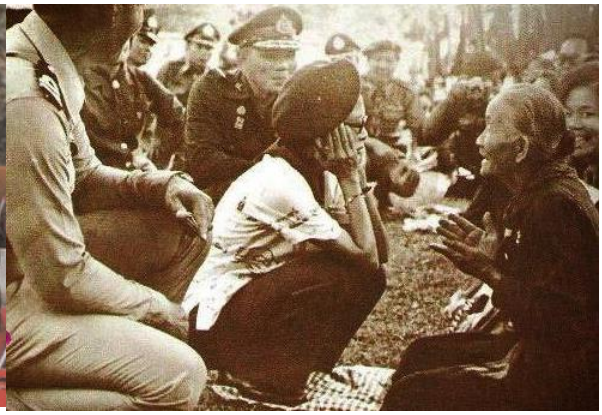

ภาพที่ 6 : สมเด็จย่า พระมารดาแห่งการสังคมสงเคราะห์

สมเด็จย่าทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์มาตั้งแต่สมัยที่พระองค์ยังมิได้มีพระราชอิสริยยศเป็นที่ปรากฏ ด้วยมีพระราชดำริว่า สตรีไทยที่เป็นแม่บ้านก็สามารถจะให้ความช่วยเหลือในกิจการสังคมสงเคราะห์ได้ เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ได้พระราชทานทุนริเริ่มเป็นจำนวนเงินหนึ่งล้านบาท ตั้งมูลนิธิสงเคราะห์ตำรวจตระเวนชายแดนและครอบครัว และทรงรับมูลนิธินี้ไว้ในพระอุปถัมภ์ ในปี พ.ศ. 2511 ได้ทรงรับ มูลนิธิชีวิตใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ไว้ในพระอุปถัมภ์ มูลนิธินี้มีวัตถุประสงค์จะช่วยจัดตั้งหมู่บ้านตามชนบทของประเทศไทย เพื่อให้ผู้ที่หายป่วยจากโรคเรื้อนและโรคจิตสามารถมีที่ดินบ้านเรือนของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมการประกอบอาชีพของบุคคลเหล่านี้ให้มีงานทำ มีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ และทุกครั้งที่สมเด็จย่าเสด็จออกเยี่ยมพสกนิกรตามจังหวัดต่าง ๆ ได้ทรงสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ซื้อข้าวของต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วนำไปพระราชทานแก่ประชาชนตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เช่น พระราชทานเสื้อยืด ผ้าเช็ดตัว ผ้าขาวม้า เครื่องเขียนต่าง ๆ แก่คณะครูประจำโรงเรียน ส่วนนักเรียนนั้นจะได้รับพระราชทานเครื่องแบบนักเรียน สมุด ดินสอ ยางลบและอุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ ส่วนชาวบ้านจะได้รับพระราชทานผ้าห่ม ผ้าขาวม้า ผ้าถุง ด้ายดำ ด้ายขาวและเข็มเย็บผ้า ยาตำราหลวง อาหารกระป๋องและอาหารแห้ง สำหรับเด็ก ๆ จะได้รับพระราชทานของเล่นที่เหมาะกับเพศและวัย เช่น เครื่องเขย่ากรุ๊งกริ๊ง แตรรถเล็ก ๆ และตุ๊กตาสวมเสื้อกระโปรง เป็นต้น

พระราชทรัพย์ที่พระราชทานช่วยเหลือสมาคม มูลนิธิ และหน่วยงานต่าง ๆ มาจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และจากการขายของฝีพระหัตถ์เพื่อการกุศล ทรงริเริ่มทำบัตรอวยพรความสุขในโอกาสต่าง ๆ แต่งด้วยดอกไม้ทับแห้งแปลกตา พระราชทานให้ขายเป็นรายได้แก่การกุศล โปรดเกล้าฯ ให้ข้าหลวงช่วยกันทำไม้กวาดป่านศรนารายณ์หรือแปรงศรนารายณ์ เพื่อขายนำเงินเข้าการกุศล เนื่องจากทรงใช้ป่านย้อมสีสวย ๆ มีประโยชน์ทั้งในแง่ใช้สอยและการตกแต่ง จึงมีผู้สั่งจองกันมาก แปรงศรนารายณ์นี้ทำรายได้ดีมาก ได้พระราชทานเงินรายได้แก่มูลนิธิช่วยคนโรคเรื้อน จังหวัดลำปาง

ด้านการสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ได้ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชูปถัมภ์และทรงจำหน่ายดอกป๊อปปี้ด้วยพระองค์เองเพื่อเป็นรายได้สงเคราะห์แก่ทหารผ่านศึกสมเด็จย่าทรงงานสังคมสงเคราะห์ มูลนิธิสงเคราะห์ตำรวจตระเวนชายแดนและครอบครัว

ในปี พ.ศ. 2528 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนางาน สังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ให้กำหนดวันที่ 21 ตุลาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จย่า เป็นวันสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ด้วยเหตุผลที่ว่าพระองค์ทรงอุทิศพระวรกายและเวลา เพื่อประโยชน์ให้บังเกิดแก่ประชาชนตลอดมา โดยมิได้ทรงเห็นแก่ความเหนื่อยยาก สมควรเป็นปูชนียบุคคลที่นักสังคมสงเคราะห์ควรถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ งานของตนต่อไป ดังนั้นในวันที่ 21 ตุลาคมของทุกปี ภาครัฐบาลและภาคเอกชนจึงได้ร่วมกันจัดงานแสดงกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรทุกหมู่เหล่าโดยไม่ เลือกเชื้อชาติศาสนา

1.2 หลวงพ่ออลงกต พระโพธิสัตว์แห่งเมืองลพบุรี

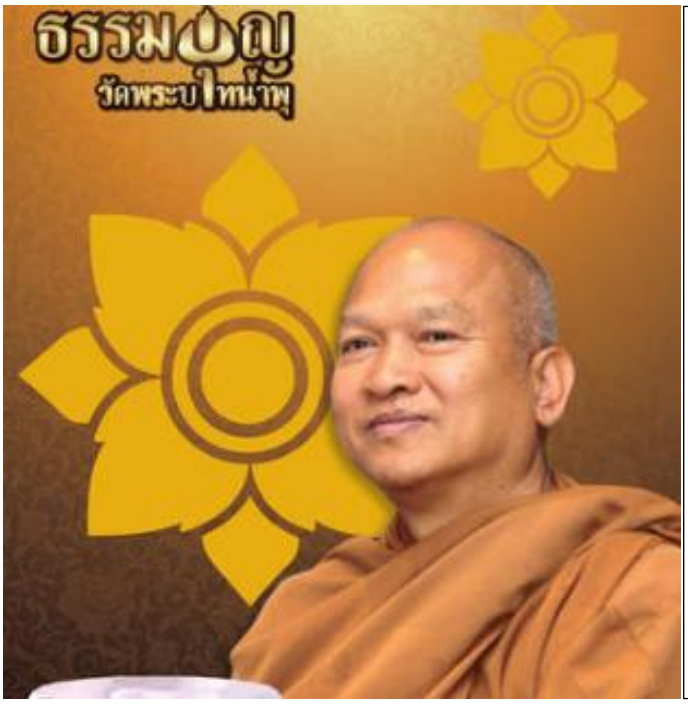

ชีวิตที่ผู้อื่นมอง ว่า ไร้ค่า แต่ หลวงพ่อ เห็นว่า ทุกชีวิต มีค่าเท่าเทียมกัน

ภาพที่ 7 พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลงกต ติกฺขปญฺโญ) ท่านเจ้าคุณอลงกต

พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลงกต ติกฺขปญฺโญ) ชื่อเดิมชื่อ อลงกต พลธ์มุกข์ เกิดที่จังหวัดราชบุรี จบการศึกษาชั้นสุงสุดทางโลกคือ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเครื่องกล มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย ส่วนทางธรรม จบนักธรรมชั้นโท ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ เป็นผู้ให้การอุปการะช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV-AIDS (เอดส์) และก่อตั้งมูลนิธิธรรมรักษ์ เป็นผู้ริเริ่มโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ บ้านพักผู้ป่วยเอดส์ระยะสุดท้าย รับรักษาและฟักฟื้นผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการดำเนินการเกี่ยวกับโรคเอดส์ 2 ส่วน คือ

1) รับดูแลรักษาผู้ติดเชื้อ และผู้ป่วยโรคเอดส์ทั่วไปจากทั่วประเทศ ซึ่งอยู่ในการดูแลของวัด ประมาณ 2,000 คน

2) รับอุปการะเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบโรคเอดส์จากบิดามารดา ประมาณ 1,300 คน

วัตถุประสงค์ของโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ คือสร้างจิตสำนึกของสังคม ให้มีเมตตาและมนุษยธรรมต่อผู้ป่วยเอดส์ที่ถูกทอดทิ้งจากครอบครัวและสังคม ให้ได้รับการดูแลช่วยเหลือ จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตให้ได้มีโอกาสสิ้นลมหายใจอย่างสงบสุข และไปสู่สุขคติตามวิถีทางของชาวพุทธ ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ป่วยโรดเอดส์กันมากขึ้น ญาติพี่น้องต่างรังเกลียด ทอดทิ้ง ท่านเจ้าคุณอลงกตจึงรับมาดูแล ทั้งป้อนอาหาร ซักเสื้อผ้า เช็ดตัวผู้ป่วย และให้กำลังใจเรื่อยมา ในระยะแรกมีกระแสการคัดค้านจากคนในชุมชน มีการร้องเรียนให้ย้ายโครงการไปที่อื่น บ้างก็ประท้วงด้วยการไม่ใส่บาตร แต่ต่อมาท่านได้พยายามชี้แจงให้ผู้คนเข้าใจ จนเริ่มมีอาสาสมัครคอยให้การช่วยเหลือทางวัดและผู้ป่วยเอดส์ในหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละเดือนวัดจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 4 ล้านบาท แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนของอาหาร ยารักษาโรค ค่าบริหารจัดการภายในวัด และค่าเผาศพ การดุแลผู้ป่วยนี้มีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนจำนวนมาก บางเดือนเงินไม่มี หรือมีก็ไม่เพียงพอ ภาระนี้จึงตกอยู่ที่หลวงพ่ออลงกตเพียงรูปเดียว ในทุกวันท่านจะออกบิณฑบาตตั้งแต่ตี 2 เพื่อออกตระเวนบอกบุญ โปรดสัตว์ และทำทุกวิถีทางเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วย ให้พวกเขาได้ต่อสู้ฟันฝ่าให้มีชีวิตอยู่ต่อไปจนวาระสุดท้ายแห่งชีวิต จนกระทั่งปัจจุบันได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลไทยเดือนละ 100,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นการรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ส่วนยาต้านไวรัสเอดส์ และอาสาสมัครได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ

ท่านเจ้าคุณอลงกตนับเป็นผู้ส่งเสริม เสียสละให้กับสังคมและเพื่อมนุษย์ ถือเป็นตัวอย่างแบบอย่างที่ดีของสังคมไทย จากการเสียสละของท่านทำให้มีพระสงฆ์ แพทย์ พยาบาลอาสาสมัครดูแลผู้ป่วยเอดส์ ทำให้คนในสังคมหันมาให้ความสนใจและตระหนักกับปัญหาโรคเอดส์มากขึ้น ช่วยให้ชุมชนไม่แสดงความรังเกียจ และช่วยกันควบคุมปริมาณการเผนแพร่โรคเอดส์อีกด้วย จากคุณงามความดีในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและการเสียสละอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยของท่านมาเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้ท่านได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ดังต่อไปนี้

1) ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2) ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3) ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
4) ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5) ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 ท่านได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช พระราชวิสุทธิประชานาถ พิลาสวรกิจประชาทร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี และเป็นบุคคลต้นแบบของการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมด้วยความตั้งใจเด็ดเดี่ยว และเสียสละต่อส่วนรวม

1.3 สืบ นาคะเสถียร วีรบุรุษ แห่งห้วยขาแข้ง

ภาพที่ 8 สืบ นาคะเสถียร นักอนุรักษ์ธรรมชาติ นักอนุรักษ์ป่า และสัตว์ป่า

สืบ นาคะเสถียร ชื่อเดิม สืบยศ นาคะเสถียร เกิดที่จังหวัด ปราจีนบุรี จบการศึกษาจากคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2518 ได้เริ่มชีวิตข้าราชการ โดยบรรจุเข้ารับราชการตำแหน่งพนักงานป่าไม้ตรี กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 สืบ ได้รับทุนการศึกษาจากบริติชเคาน์ซิลเรียนต่อในระดับปริญญาโท สาขาอนุรักษ์วิทยา ที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อสำเร็จการศึกษา สืบ นาคะเสถียร ได้กลับเข้ามารับราชการที่กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2531 สืบได้พยายามเสนอให้ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และป่าห้วยขาแข้ง มีฐานะเป็นมรดกโลกอย่างเป็นทางการ จากองค์การสหประชาชาติ โดยเล็งเห็นว่าฐานะดังกล่าวจะเป็นหลักประกันสำคัญ ที่จะคุ้มครองป่าผืนนี้เอาไว้อย่างถาวร

ปลายปี พ.ศ. 2532 สืบได้รับทุนเรียนต่อระดับปริญญาเอกที่อังกฤษ พร้อมกับได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์ที่มีความสำคัญมากไม่แพ้ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ในปี พ.ศ. 2533 สืบ ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อรักษาป่าห้วยขาแข้งและทุ่งใหญ่นเรศวร ได้เป็นวิทยากรบรรยาย และร่วมอภิปรายในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ หลายแห่ง โดยเน้นเรื่อง “การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาที่เกี่ยวข้อง” และ “การอพยพสัตว์ป่าตกค้างในเขื่อนเชี่ยวหลาน” สืบ ได้แสดงเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะรักษาป่าผืนนี้ไว้ให้ได้อย่างชัดแจ้ง ได้ประกาศให้รู้ทั่วกันว่า “ผมมารับงานที่นี่ โดยเอาชีวิตเป็นเดิมพัน” สืบอุทิศชีวิตเพื่อปกป้องป่าและสัตว์ป่า แต่เนื่องจาก การดูแลผืนป่าขนาดมากกว่าหนึ่งล้านไร่ ด้วยงบประมาณและกำลังคนที่จำกัด รวมถึงการทุจริตของเจ้าหน้าที่กลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยง่าย และมากกว่านั้นปัญหาความยากจนของชาวบ้านที่อยู่

อาศัยโดยรอบเขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่า ทำให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลที่หวังผลประโยชน์ ได้ว่าจ้างชาวบ้านในเขตป่าสงวนเข้ามาตัดไม้ และลักลอบล่าสัตว์ในเขตป่าอนุรักษ์ สืบได้รับความกดดันจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล และคิดว่าตั้งแต่วันแรกที่ตนเข้าไปรับงานเป็นหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ถึงแม้จะทำงานหนัก แต่กระนั้นก็ยังไม่สามารถปกป้องป่าไว้ได้ เช้ามืดวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2533 สืบ นาคะเสถียร ตัดสินใจจบชีวิตตัวเองลง สืบได้สั่งเสียลูกน้องคนสนิทและเขียนจดหมายสั่งเสีย 6 ฉบับ ชำระสะสางภาระรับผิดชอบ และทรัพย์สินส่วนตัวที่คั่งค้าง รวมถึงมอบหมาย เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการศึกษาวิจัยด้านสัตว์ป่า ให้สถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำ เพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ตั้งศาลเพื่อแสดงความคารวะต่อดวงวิญญาณของเจ้าหน้าที่ ซึ่งพลีชีพรักษาป่าห้วยขาแข้ง แล้วสวดมนต์ไหว้พระจนจิตใจสงบ เสียงปืนดังขึ้นนัดหนึ่งในราวป่าลึก ที่ห้วยขาแข้ง สืบ นาคะเสถียร ได้จบชีวิตของเขาลง และเป็นจุดเริ่มต้นของ “ตำนานนักอนุรักษ์ไทย สืบ นาคะเสถียร ผู้ที่รักป่าไม้ สัตว์ป่าและธรรมชาติ ด้วยกายและใจ”

หลังจากที่ สืบ นาคเสถียรได้จบชีวิตของตัวเองลงไป ศิลปินต่าง ๆ ได้แต่งกลอนและเพลงเล่าเรื่องราวของสืบ นาคเสถียรไว้มากมาย ผลงานเพลงที่คุ้นหูคือ บทเพลง “สืบทอดเจตนา” โดยยืนยง โอภากุล หรือ แอ็ด คาราบาว (2533) เขียนเพลงนี้หลังจากที่สืบ นาคะเสถียร เสียชีวิตลงไปเพียงไม่กี่วัน ถือว่าเป็นบทเพลงแรกที่กล่าวถึง สืบ นาคะเสถียร และเป็นบทเพลงที่ทำให้คนไทยจำนวนมาก ได้รู้จักว่าโลกนี้เคยมีคนที่ชื่อสืบ นาคะเสถียรอยู่ เนื้อหาแต่ละท่อน ตั้งแต่บรรทัดแรก จนบรรทัดสุดท้ายได้บรรยายเอกลักษณ์ของความเป็นสืบ นาคะเสถียร ออกมาได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ดังนี้

เพลง “สืบทอดเจตนา”

แต่งโดย แอ็ด คาราบาว

ดวงตาของเจ้าลุกโชน เสียงตะโกนของเจ้าก้องไพร
บัดนี้เจ้านอนทอดกาย จากป่าไปด้วยดวงใจกังวล
วาจาของเจ้าจริงจัง มีพลังเหมือนดังมีมนต์
นักสู้ของประชาชน จะมีกี่คนทำได้ดั่งเจ้า
สืบ นาคะเสถียร เป็นบทเรียนของกรมป่าไม้
หัวหน้ารักษาพงไพร จังหวัดอุทัย ณ.ห้วยขาแข้ง
สองมือเจ้าเคยฟันฝ่า อีกสองขาเจ้าย่างย่ำไป
ลัดเลาะสุมทุมพุ่มไม้ ตระเวนไพรให้ความคุ้มครอง
ดูแลสารทุกข์สารสัตว์ ในป่ารกชัฏหลังห้วยลำคลอง
ขาแข้งเหมือนดังขาน่อง สองขาเจ้าย่ำนำความร่มเย็น
สืบ นาคะเสถียร เป็นบทเรียนข้าราชการไทย
ถือประโยชน์ของชาติเป็นใหญ่ ถึงตัวจะตายไม่เสียดายชีวา
สืบ นาคะเสถียร เป็นบทเรียนของกรมป่าไม้
หัวหน้ารักษาพงไพร จังหวัดอุทัย ณ ห้วยขาแข้ง

เช้าวันที่หนึ่งกันยา ในราวป่าเสียงปืนกึกก้อง
หยาดนี้เพื่อนน้ำตานอง จากข่าวร้ายกลางป่าอุทัย
วิญญาณเจ้าจงรับรู้ คนที่ยังอยู่ยังยืนหยัดต่อไป
เพื่อนเอ๋ยหลับให้สบาย เจ้าจากโลกไปมิให้สูญเปล่า
สืบเอ๋ยเจ้าจากไป ไม่สูญเปล่า

อีกบทบทเพลงหนึ่งคือ “ไม้ขีดไฟกับดอกทานตะวัน” โดย วิยะดา โกมารกุล ซึ่งได้เขียนเพลงตัวแทนสืบ นาคะเสถียร เป็นไม้ขีดไฟ ที่ยอมจุดไฟตัวเอง เพื่อให้ดอกทานตะวันหันมอง (ให้รัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องหันมาดูแลผืนป่าอย่างจริงจัง) และบทกลอนรำลึกถึง สืบ นาคะเสถียร อีกมากมาย อาทิ

ภาพที่ 9 อนุสาวรีย์ สืบ นาคะเสถียร ณ ป่า ห้วยขาแข้ง

การตายของสืบ นาคะเสถียร บ้างก็ว่าเขาไม่ได้ฆ่าตัวตายเอง แต่น่าจะมีนายทุนผู้มีอิทธิพลที่เข้ามาหาผลประโยชน์จากป่าเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตายของสืบด้วย อย่างไรก็ตามถึงแม้สืบจะสิ้นไปแล้ว แต่เป็นบทเริ่มต้นของตำนานนักอนุรักษ์ไทย สืบ นาคะเสถียร ผู้ที่รักป่าไม้ สัตว์ป่าและธรรมชาติด้วยกาย วาจา และหลังจากนั้นอีกสองอาทิตย์ต่อมา ห่างจากบริเวณที่เกิดเสียงปืนดังขึ้นไม่กี่สิบเมตร บรรดาเจ้าหน้าที่ ระดับสูงของกรมป่าไม้ รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด นายทหาร นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ นายอำเภอ ป่าไม้เขต และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ อีกนับร้อยคน ต่างกุลีกุจอมาประชุมกันที่ห้วยขาแข้ง อย่างแข็งขัน เพื่อหามาตรการป้องกันการบุกรุก ทำลายป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง สืบ รอวันนี้มาตั้งแต่วันแรกที่เขามาดำรงตำแหน่ง หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งนี้แล้ว แต่หากไม่มีเสียงปืนนัดนั้น การประชุมดังกล่าวก็คงไม่เกิดขึ้นเช่นกัน การจากไปของเขานับเป็นความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ และเป็นความสูญเสียที่ทุกคนควรจดจำ

2. กรณีศึกษาบุคคลที่มีบทบาทและทำงานด้านจิตอาสาในต่างประเทศ

2.1 แม่ชีเทเรซา นักบุญแห่งกัลกัตตา

ภาพที่ 10 แม่ชีเทเรซา : แม่พระนักบุญของโลก

แม่ชีเทเรซา เป็นนักพรตหญิงในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ท่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะผู้ช่วยเหลือ และผู้ต่อสู้เพื่อคนยากไร้ทั้งในประเทศที่ยากจนและร่ำรวย แม่ชีเทเรซาได้ทำคุณงามความดีมากมาย โดยเฉพาะด้านการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ จนเป็นผู้ได้รับเลือกให้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ ในปี พ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1979) และหลังจากมรณกรรมก็ได้รับการประกาศเป็นบุญราศีโดยสมเด็จพระสันตะปาปาจอห์น ปอลที่ 2 มีนามว่า "บุญราศีเทเรซาแห่งกัลกัตตา"

แม่ชีเทเรซา มีนามเดิมว่า **"แอ็กเนส กอนจา โบยาจู"** เกิดในครอบครัวชนชั้นกลางเชื้อสายอัลเบเนีย ในปี พ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1928) ตัดสินใจขออนุญาตครอบครัวเพื่อขอบวชเป็นแม่ชี ตอนแรกครอบครัวคัดค้าน แต่ต่อมาไม่กี่วันทางครอบครัวก็ยอมให้บวช และเดินทางไปบวชที่อารามโลเรโต (Loreto Abbey) ในกรุงดับลิน ประเทศไอร์แลนด์ ท่านตั้งใจศึกษาเล่าเรียนวิชาที่นักพรตหญิงพึงได้เรียนเป็นเวลา 1 เดือน หลังจากนั้นจึงเดินทางไปยังประเทศอินเดียในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน และได้เริ่มออกเผยแผ่คำสอนในเมืองดาร์จีลิง รัฐสิกขิม ทางเหนือของประเทศอินเดีย โดยเธอได้พักอยู่ที่อารามโลเรโตที่ตั้งอยู่ที่เมืองดาร์จีลิง ท่านได้รับศาสนนาม (ชื่อทางศาสนา) ว่า**ภคินีเทเรซา** ซึ่งมาจากนามของนักบุญเทเรซาแห่งพระกุมารเยซู และได้ปฏิญาณตนตลอดชีพในปี พ.ศ. 2480 (ค.ศ. 1937)

หลังจากปฏิญาณตนตลอดชีพแล้ว แม่ชีเทเรซาได้เข้าเป็นครูวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ในโรงเรียนสตรีเซนต์มาเรีย ในเมืองเอนทาลี นครกัลกัตตา ไม่นานก็ได้เป็นครูใหญ่ของโรงเรียนสตรีเซนต์มาเรีย พาตนเองและเหล่านักเรียนผ่านเหตุการณ์เลวร้าย ที่เกิดจากผลกระทบของเหตุการณ์รุนแรงและสงครามที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในอินเดียมาได้ด้วยดี

ในปี พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ขณะที่แม่ชีเทเรซากำลังนั่งรถไฟกลับไปยังอารามที่ทาร์จีลิง ระหว่างทางเธอก็ได้ยินพระวจนะของพระเจ้า ซึ่งเนื้อหาที่พระเจ้าพูดกับแม่ชีเทเรซาในขณะนั้น ทำให้แม่ชีเทเรซาตัดสินใจขออนุญาตไปทำงานในสลัม เพื่อช่วยเหลือคนยากจน แต่การทำแบบนั้นถ้าหากทำโดยไม่ได้รับการอนุญาตเป็นพิเศษจะถือว่ามีความผิดทางศาสนา แม่ชีเทเรซาจึงขอให้ท่านมุขนายก ขอร้องไปยังพระสันตะปาปา ให้อนุญาตแม่ชีเทเรซาเป็นกรณีพิเศษ แม่ชีเทเรซาได้รับอนุญาตเป็นพิเศษให้ไปทำงานในสลัมได้ แต่ก่อนนั้นต้องให้มีความรู้เพียงพอเสียก่อน ซึ่งเธอก็ได้เดินทางไปศึกษาวิชาพยาบาลที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในเมืองปัตนา รัฐพิหาร เมื่อศึกษาจบแม่ชีเทเรซาก็ได้ก่อตั้งโรงเรียนกลางแจ้งในสลัมมีเด็ก ๆ ให้ความสนใจมาเรียนเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นไม่นานก็เริ่มมีศิษย์เก่าจากโรงเรียนสตรีเซนต์มาเรียมาขอบวชเป็นผู้ช่วยแม่ชีเทเรซา โดยคนแรกที่มาขอบวช คือ "สวาชินี ดาส" เมื่อบวชแล้วได้รับสมญาทางศาสนาว่า "ภคินีอักเนส" และไม่นานก็มีศิษย์เก่ามาบวชเพิ่มอีกถึง 10 คน

ในปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) ท่านอาร์ชบิชอปได้ตั้งกลุ่มของแม่ชีเทเรซาให้เป็นคณะนักบวชคาทอลิก มีชื่อว่า "คณะธรรมทูตแห่งเมตตาธรรม" (Missionaries of Charity) โดยแม่ชีเทเรซาได้เป็นมหาธิการิณี ซึ่งนับตั้งแต่นั้นมาผู้คนส่วนใหญ่มักเรียกแม่ชีเทเรซาว่า คุณแม่เทเรซา (Mother Teresa)

ภาพที่ 11 บ้านของผู้รอความตาย หรือ บ้านสำหรับคนที่กำลังจะตาย (Home for the Dying)

วันหนึ่งแม่ชีเทเรซาได้คิดที่จะสร้างบ้านหลังหนึ่ง เพื่อให้ผู้หิวโหยที่นอนรอความตายอยู่ข้างถนนนั้นได้มานอนตายอย่างสงบ และด้วยเหตุนี้ท่านจึงขอยืมเทวสถานพระแม่กาลีของศาสนาฮินดูใช้เป็น" บ้านของผู้รอความตาย" (Home for the Dying) โดยเริ่มเปิดใช้ในปี พ.ศ. 2495 (ค.ศ. 1952) แต่ชาวฮินดูพอสมควรที่ไม่เห็นด้วยกับการที่คุณแม่เทเรซาซึ่งเป็นชาวคริสต์ จะมาใช้เทวสถานของชาวฮินดูเป็นสถานที่ แต่เมื่อผู้บัญชาการตำรวจเข้าไปคุยกับคุณแม่เทเรซา ก็ได้ผลสรุปว่าคุณแม่เทเรซายังใช้สถานที่เทวสถานกาลีอยู่ได้ต่อ

ท่านพาผู้หญิงที่กำลังนอนรอความตายอยู่ข้างถนนมาที่บ้านแห่งนี้ และอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย พร้อมทั้งเยียวยาให้ตามกำลัง โดยท่านได้บอกถึงจุดประสงค์ของบ้านสำหรับคนที่กำลังจะตายนี้ว่า “ท่านต้องการช่วยเหลือคนที่อยู่ในชั่วโมงสุดท้ายของชีวิต มิใช่เพื่อต่อชีวิตให้แก่คนเหล่านั้นเลย หากแต่ต้องการให้พวกเขาเหล่านั้น ตายอย่างสงบและเป็นสุข ไม่ต้องทุกข์ทรมานมากเกินไป ” แต่การกระทำของท่านขัดแย้งกับความเชื่อของศาสนาฮินดู ซึ่งเชื่อว่า "การตาย" นั้นเป็นเพียงการละสังขาร เป็น

การปลดปล่อยตัวตน เพื่อไปเกิดใหม่ ชาวฮินดูและคนทั่วไปจึงเห็นว่า การกระทำของแม่ชีเป็นเรื่องที่แปลก

"บ้านสำหรับเด็กๆ" และ "นิคมโรคเรื้อน" ก็ถือกำเนิดตามกันมา ทุกสิ่งทุกอย่างที่แม่ชีเทเรซ่าคิดและสามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้สำเร็จนั้น ล้วนแล้วแต่ช่วยเหลือสังคมโดยแท้จริง เธอเข้าใจถึงปัญหาของสังคมอย่างถึงแก่น ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้ง หรือคนที่ป่วยเป็นโรคเรื้อนที่แสนจะน่ารังเกียจ จนถูกสังคมมองอย่างเยียดหยาม แต่เธอกลับแก้ปัญหาด้วยการนำพวกเขามาดูแล ให้ความรัก และเยียวยาพวกเขาทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ เมื่อปี พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) มีผู้ใจบุญบริจาคบ้านให้แก่คณะธรรมทูตแห่งเมตตาธรรมเพื่อให้ทางคณะฯ ได้ใช้งานบ้านให้เป็นประโยชน์ต่อคุณแม่เทเรซาและส่วนรวม ท่านจึงได้ตัดสินใจใช้บ้านหลังนี้ในการรับเลี้ยงเด็กกำพร้า ตั้งชื่อว่า "บ้านเด็กดวงหทัยนิรมล" (Children's Home of the Immaculate Heart)

เมื่อท่านก้าวเข้าสู่เมืองกัลกัตตา ก็ต้องพบกับสภาพความเป็นอยู่ของชาวเมืองที่ล้วนแต่อัตคัตขัดสนอย่างแสนสาหัส อดอยาก มีชีวิตไม่ต่างอะไรกับสลัม ท่านจึงเข้าไปช่วยเหลือคนจนที่ทุกข์ยาก สอนให้เขาเหล่านั้นรู้จักการมีชีวิตที่ถูกสุขอนามัย เธอรณรงค์ต่อต้านการละทิ้งเด็ก และช่วยเหลือเด็กกำพร้าตามข้างถนน อุปสรรคนานัปการที่ถาโถมเข้าใส่เป็นระลอก สร้างความท้อแท้หลายครั้งหลายครา ทั้งรายได้ที่ไม่มีเข้ามา จนต้องขออาหารจากชาวบ้านประทังความหิว ประกอบกับเมืองกัลกัตตาขึ้นชื่ออยู่แล้วในเรื่องความรุนแรงทางศาสนาการเมือง ยิ่งทำให้แม่ชีเทเรซ่ามีความยากลำบากในการเผยแพร่ศาสนา จนเธอรู้สึกท้อแท้ และนึกถามตัวเองไปว่า คุ้มหรือไม่ที่ทิ้งชีวิตแบบสามัญชนคนธรรมดา มาทำงานด้านศาสนาแบบนี้ แต่ด้วยความมุ่งมั่น และศรัทธาอย่างแรงกล้า แม่ชีเทเรซ่าก็สลัดความท้อแท้ออกไปได้จนหมด และรวบรวมแม่ชีได้ถึง 400 คน มาช่วยกันบริหารงานด้านเด็กกำพร้า คนยากจน และผู้ป่วยโรคเอดส์ที่มีอยู่ทั่วโลก โดยท่านมีข้อคิด หรือแง่คิดที่น่าเอามาเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตอยู่หลายข้อ อาทิ

ภาพที่ 12 เมชีเทเรซาริเริ่มก่อตั้งบ้านสำหรับเด็ก ๆ ข้างถนน และยากจน

ชีวิตที่อุทิศให้กับการช่วยเหลือสังคม ทำให้เธอได้รับการยอมรับจากผู้คนในประเทศอินเดีย และยังได้รับการยอมรับไปทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากบรรดารางวัลมากมายที่เธอได้รับ ปี 1963 รางวัลแรกที่

ได้รับก็คือ "Pad Mashri award" จากประเทศอินเดีย ในฐานะที่เธอให้ความอนุเคราะห์แก่ชาวอินเดีย ตามมาด้วยรางวัล "รามอน แมกไซไซด์" ในปี 1971 "รางวัลสันติภาพ" และ "รางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ในปี 1979 เงินรางวัลจำนวน 192,000 เหรียญสหรัฐ แม่ชีเทเรซาได้บริจาคให้แก่คนยากจนในอินเดียทั้งหมด

กิตติศัพท์ความเป็นแม่พระนักบุญของท่านได้เลื่องลือกันไปทั่ว มีผู้คนมากมายต่างช่วยกันบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้ยากไร้ของท่าน ทำให้องค์กรมูลนิธิฯ ของท่านถือกำเนิดขึ้นทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นเอเชีย, แอฟริกา, ยุโรป หรือแม้แต่ในประเทศที่เจริญแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา จนท่านได้รับเหรียญอิสรภาพจากทำเนียบขาว ได้สถานภาพพลเมืองเกียรติยศของสหรัฐ ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยหลายแห่งทั่วโลก และได้รับรางวัล "Peace Prize" จากสมเด็จพระสันตปาปา จอห์น พอลที่ 2 ซึ่งทุก ๆ รางวัลที่มอบแด่ท่านล้วนสร้างความยินดีและภูมิใจเป็นอย่างมาก

แม่ชีเทเรซา ลาจากโลกนี้ไปอย่างสงบเมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ.1997 (พ.ศ. 2540) ด้วยวัย 87 ปี นับเป็นความสูญเสียบุคคลที่มีคุณอนันต์ แม้แม่ชีเทเรซ่าจะลาจากโลกนี้ไปแล้ว แต่คุณงามความดีของท่านก็ถูกกล่าวขานไปตราบนานเท่านาน

2.2 สมเด็จพระเทนซิน เกียตโซ ดาไลลามะ องค์ที่ 14 แห่งทิเบต

ดาไล ลามะ (เทนซิน เกียตโซ) ตรัสว่า "ถ้าคุณอยากให้คนอื่นมีความสุข จงฝึกเห็นใจผู้อื่น ถ้าคุณอยากมีความสุข จงฝึกเห็นใจผู้อื่น"

ภาพที่ 13 ดาไล ลามะ องค์ที่ 14 ผู้นำทางจิตวิญญาณของทิเบต

ประสูติเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2478 ณ เมืองตักเซอร์ ทางตะวันออกเฉียงเหนือของทิเบต ทรงถูกค้นพบด้วยวิธีการตามประเพณีทิเบตเมื่อพระชนมายุ 2 พรรษาเศษ พระนามตอนเป็นเด็กคือ ลาโม ดอนดุป เมื่อบรรพชาเป็นสามเณร จึงถูกเปลี่ยนพระนามตามประเพณีเป็น จัมเพล เยเช และต่อมาก็ใส่ชื่ออื่น ๆ ด้วย จึงมีพระนามเต็มว่า จัมเฟล นาวัง ลบซัง เยเช เทนซิน เกียตโซ ทรงขึ้นครองราชย์เป็นผู้นำทิเบต เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2483 พระชนมายุ 5 พรรษา ด้านการศึกษา ทรงเริ่มต้นเมื่อ

พระชนมายุ 6 พรรษา กระทั่ง 25 พรรษา ทรงจบปริญญาเอกปรัชญาของทิเบต ชื่อ เกเช ลารามปา ทรงได้รับตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ เป็นประมุขของชาติ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2493 ปีเดียวกับที่กองทัพปลดปล่อยประชาชนจีนเข้าปราบปรามการต่อต้านในทิเบต ก่อนรัฐบาลจีนเสนอข้อตกลงให้ทิเบต ยอมรับว่าจีนมีอำนาจเหนือ ช่วงเวลานั้น พระองค์เดินทางไปปักกิ่งในปี 2497 เพื่อเจรจาสันติภาพกับ เหมา เจ๋อ ตุง, โจว เอิน ไหล และเติ้ง เสี่ยว ผิง อีก 2 ปี ถัดมาทรงเดินทางไปอินเดียเข้าร่วมงานฉลอง 2500 ปี พุทธชยันตี และได้ปรึกษากับนายกรัฐมนตรีเนห์รู ถึงสถานการณ์ทิเบตที่เลวร้ายลง เดือนมีนาคม พ.ศ.2502 เกิดการประท้วงครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ทิเบตที่กรุงลาซา เมืองหลวง ผู้ประท้วงชาวทิเบตจำนวนมากถูกกองทหารจีนจับกุมและสังหาร องค์ทะไลลามะต้องทรงเดินทางลี้ภัยไปอินเดีย โดยมีชาวทิเบตประมาณ 80,000 คน ติดตามพระองค์ไป และนับตั้งแต่ พ.ศ. 2502 เป็นต้นมา พระองค์ประทับอยู่ที่เมืองธรรมศาลา รัฐหิมาจัลประเทศ ตอนเหนือของอินเดีย

องค์ดาไล ลามะตรัสว่า “ในเมื่อประชากรถูกทำลายแลสูญเสียชีวิตไปเช่นนี้ ในขณะที่ข้าพเจ้าต้องอาศัยอยู่นอกประเทศ ข้าพเจ้ามีชีวิตอยู่ด้วยความหวังอย่างเดียว คือขอทำการต่าง ๆ เพื่อเตือนโลกให้สหประชาชาติ บอกให้โลกรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นในธิเบตและอะไรกำลังเกิดขึ้นอยู่ที่นั่น นอกจากนี้ข้าพเจ้าก็ได้แต่เอาใจใส่ต่อชาวธิเบตที่ลี้ภัยมากับข้าพเจ้าและวางแผนเพื่ออนาคต” ผู้ลี้ภัยทั้งหลายนี้แตกกระส่านซ่านเซ็นไปตามที่ต่าง ๆ ในอินเดีย ภูฐาน สิขิม และเนปาล ชนชั้นนำในอินเดียได้ตั้งกรรมการกลางขึ้นช่วยผู้ลี้ภัยชาวธิเบต กรรมเหล่านี้ทำการร่วมกับอินเดียในด้านการช่วยเหลือ องค์การอื่น ๆ ในประเทศต่าง ๆ ก็ส่งเงิน อาหารและเครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนยารักษาโรคมาช่วยรัฐบาล อังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ก็ส่งของมาช่วยการศึกษา รัฐบาลเวียดนามก็ได้ให้ข้าว ดาไล ลามะ ตรัสเสมอว่า “ข้าพเจ้าเป็นเพียงพระสงฆ์ธรรมดา ไม่มีอะไรมากกว่านี้และน้อยกว่านี้” ทรงปฏิบัติตนในฐานะสงฆ์ โดยเคยตรัสเล่าว่า “อาตมาก็เหมือนพระทุกรูป คืออยู่กับความจน ไม่มีสมบัติส่วนตัว ในห้องนอนมีแต่เตียง เวลาลุกขึ้น สิ่งแรกที่ได้เห็นคือพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าจากพระพุทธรูป เวลาตื่นขึ้นมานั้นหนาวเย็นนัก จึงต้องออกกำลังกายและรีบอาบน้ำแต่งตัวอย่างรวดเร็ว อาตมานุ่งจีวรสีแดงเข้มเช่นนี้ดุจพระองค์อื่น ๆ ผ้าหยาบ ๆ มีปะชุน หากเป็นผ้าผืนเดียวก็จะเอาไปขายหรือแลกเปลี่ยนกับอะไรได้ การนุ่งห่มผ้าอย่างนี้เอาไปขายไม่ได้ เป็นการยืนหยัดปรัชญาของเรา ที่สอนให้ไม่ติดยึดในสิ่งของต่าง ๆ ทางโลก”

องค์ดาไล ลามะ ได้รับการยอมรับจากชาวโลกทั้งตะวันออกและตะวันตก ทรงได้รับการถวายรางวัลและปริญญาบัตรสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสันติภาพจำนวนมาก รวมถึงรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ พ.ศ. 2532 โดยคณะกรรมการแถลงว่า “ต้องการเน้นความเป็นจริงที่องค์ทะไลลามะ ได้พยายามต่อสู้อย่างต่อเนื่องและอย่างสันติ เพื่อปลดปล่อยทิเบต ทรงเสนอหนทางแก้ไขปัญหาโดยเน้นเรื่องความอดทนและการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อคุ้มครองมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประชาชนทิเบต” หลังจากผลประกาศ ดาไลลามะกล่าวตอบรับอย่างถ่อมตนว่าเขาเป็นแค่พระธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น เกียรติยศของรางวัล Templeton Prize เป็นเพียงสัญลักษณ์ที่เตือนให้ระลึกถึงผลงานอันเล็กน้อยที่เขาได้ทำให้กับมนุษยชาติ โดยเฉพาะการต่อสู้เพื่อยุติความรุนแรงและการสร้างเอกภาพบนความแตกต่างระหว่างศาสนาต่าง ๆ ดาไลลามะถือเป็นมนุษย์คนที่สองที่ได้ทั้งรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ปี พ.ศ. 2532 (ปี 1989) และรางวัล Templeton คนแรกที่ทำได้คือ แม่ชีเทเรซา ผู้ซึ่งได้รับรางวัล Templeton ในปี 1973 และรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพปี 1979

นอกจากจะเป็นผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพแล้วยังเป็นผู้นำจิตวิญญาณและผู้นำสูงสุดของชาวทิเบต ถึงแม้ว่าทางการของสาธารณรัฐประชาชนจีนจะไม่ยินยอมก็ตาม พระองค์ทรงเป็นประมุขแห่งพุทธศาสนานิกายมหายานแบบทิเบตเกลุก และปัจจุบันนี้ ดาไล ลามะองค์ที่ 14 ได้ลี้ภัยไปอยู่ในประเทศอินเดีย และยังคงต่อสู้เพื่ออิสรภาพของประเทศธิเบตและประชาชนชาวธิเบตต่อไป

3. กลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่มีบทบาทและทำงานด้านจิตอาสาในประเทศไทย

3.1 มูลนิธิสยามกัมมาจล

ธนาคารไทยพาณิชย์ ได้ก่อตั้ง มูลนิธิสยามกัมมาจล (Siam Commercial Foundation) ขึ้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2538 เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการในส่วนของกิจกรรมเพื่อสังคม ธนาคารนำคำว่า “สยามกัมมาจล” มาตั้งเป็นชื่อมูลนิธิ จึงถือเป็นการยืนยันถึงเจตนารมณ์ขององค์กร ที่คำนึงถึงประโยชน์ต่อประชาชน และประเทศชาติ ที่มีมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงอนาคต ในระยะแรก มูลนิธิสยามกัมมาจล มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2551 ธนาคารจึงมอบหมายให้มูลนิธิสยามกัมมาจล เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนและชุมชน ทั้งนี้ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเยาวชน ผู้ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ภาพที่ 14 **โลก้มูลนิธิสยามกัมมาจล**

มูลนิธิสยามกัมมาจล มีชื่อย่อว่า ส.ก.จ. เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า THE SIAM COMMERCIAL FOUNDATION ย่อว่า SCFO เลข ๑ ไทย หมายถึง ปฐมบท ก้าวแรกของการริเริ่ม สีแดง หมายถึง พลังอำนาจ วรรณะกษัตริย์ เลือดในจิตวิญญาณของการรังสรรค์เปลวสีทองกนกสามตัวที่ไหวพลิ้วรอบเปลวฉานแสดงถึงความรุ่งเรืองเถือกเถลิงไปสู่อนันต์บนพื้นสีม่วง และสามารถเข้าไปดูรายละเอียดโครงการจิตอาสาของมูลนิธิสยามกัมมาจลได้ที่ https://www.scbfoundation.com/project

มูลนิธิสยามกัมมาจล มีความเชื่อว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นจะต้องสร้างจิตอาสาให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพราะสำนึกของการอาสาเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติอีกทั้งเป็นการเสริมพลัง (SYNERGY) ให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เกิดผลสำเร็จ อันจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเจริญก้าวหน้าไปอย่างสมดุล มีความร่มเย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง คำว่า **"จิตอาสา"** ในความหมายของมูลนิธิสยามกัมมาจล คือ การแบ่งปันศักยภาพของตนเองกับผู้อื่น หรือสังคม โดยจิตอาสานั้น ต้องเกิดขึ้นจากความตระหนักภายในใจของบุคคลผู้นั้นเอง มิใช่การถูกกำหนดให้ทำ ดังนั้นหน้าที่หลักของมูลนิธิ คือ ช่วยกันบ่มเพาะให้เด็กพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่เด็ก ที่เติบโตอย่างมีคุณภาพ ไม่ได้หมายความแค่ฉลาดเรียนดี หรือเก่งแต่ในตำรา แต่ ต้องเป็นคนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น ริเริ่มสร้างสรรค์กล้าตัดสินใจ ทำงานเป็นทีม มี ความเป็นผู้นำ รับผิดชอบต่อสังคม ควบคู่กับการเป็นคนจิตใจดี มีน้ำใจ และมี จิตอาสาพร้อมจะแบ่งปันศักยภาพของตนกับสังคม

มูลนิธิสยามกัมมาจล สนับสนุนการพัฒนาเยาวชน โดย ส่งเสริมการเรียนรู้ ของเยาวชน ให้เข้าใจความเป็นไปของสังคม เพื่อบ่มเพาะพลเมืองรุ่นใหม่ให้มี ความสามารถ และมีจิตอาสา นั่นคือ เป็นผู้ที่มีทั้ง ความรู้ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจแบ่งปัน เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและใช้ศักยภาพของตัวเองในการทำประโยชน์กับชุมชนสังคม (Active Citizen)

คุณค่าที่มูลนิธิสยามกัมมาจลให้ความสำคัญ

1) คนดี
2) จิตอาสา และการแบ่งปัน
3) สำนึกความเป็นพลเมือง (Active Citizen)
4) การเรียนรู้และพัฒนาตลอดชีวิต
5) การทำงานเป็นทีมภายใต้องค์ประกอบที่หลากหลาย

มูลนิธิฯ มุ่งเน้นการทำงานร่วมกับ "คนใกล้ตัว"ของเยาวชน อันได้แก่ พ่อ-แม่ ครู ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่ใจดี รวมทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และคนทำงานกับเยาวชน (พี่เลี้ยง) ของหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ เพราะบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริม "การเรียนรู้" ของเยาวชน ด้วยการทำหน้าที่สำคัญยิ่ง คือการเป็น "ครูฝึก" (Facilitator) คือมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อพัฒนาการเยาวชนในแต่ละช่วงวัย มีความรู้ และวิธีการในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ และมีความเข้าใจในบทบาทการเป็น "ครูฝึก" ที่ดี

ตัวอย่างโครงการของมูลนิธิสยามกัมมาจล

1) สร้างเครือข่ายเยาวชนสัมพันธ์เสริมพลังจิตอาสา

โครงการเครือข่ายเยาวชนสัมพันธ์เสริมพลังจิตอาสา มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลาง (Hub) ที่ทำหน้าเป็นตัวแทน (Agent)vเชื่อมโยงเยาวชนที่มี "ความรู้ความสามารถ" อีกทั้งมีใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วย "ความเสียสละ" จากทั่วประเทศให้มารวมตัวกัน เพื่อผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างเยาวชนและกลายเป็นการขับเคลื่อนเพื่อสังคมต่อไป

ยิ่งไปกว่านั้น "เครือข่ายเยาวชนสัมพันธ์เสริมพลังจิตอาสา" พร้อมที่จะสนับสนุนให้เยาวชนเหล่านี้เกิดการทำความดีเพื่อชุมชนและสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ด้วยการนำความรู้ ความสามารถ รวมถึงความสนใจที่ตนเองมี มาแสดงออกในรูปแบบที่เป็นตัวเอง ภายใต้หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายเครือข่ายเยาวชนสัมพันธ์เสริมพลังจิตอาสา ได้ริเริ่มพัฒนาโครงการและกิจกรรมขับเคลื่อนขึ้นมากมาย ได้แก่ โครงการเรื่องเล่าเยาวชนเศรษฐกิจพอเพียง โครงการสำรวจข้อมูลเยาวชน “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” และ บล็อก (Blog) เรื่องเล่าในแบบ “ดูดีมีสไตล์” (Do Dee Me Style) ที่จะทำให้ใครหลายคนรู้ว่า การทำดีเป็นเรื่องง่าย และทำได้อย่างสร้างสรรค์

2) โครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”

ธนาคารไทยพาณิชย์ได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาและเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เติบโตเป็นทรัพยากร ที่มีคุณค่าและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนา ประเทศให้เจริญก้าวหน้า จึงได้จัดการแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2549 และมีโครงการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสที่ธนาคารดำเนินกิจการครบรอบ 100 ปี และได้ดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้แสดงความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มพูนทักษะความรู้ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ สร้างสรรค์รวมทั้งเป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่ เน้นส่งเสริมการทำประโยชน์ให้กับสังคม เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกัน ผสานการรู้จักทำงาน เป็นทีมและปลูกฝังให้เกิดจิตอาสาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน เป็น “เยาวชนที่เก่งและดี” พร้อมจะเติบโตอย่างมีพลัง ความสามารถ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

ที่มาของชื่อโครงการคือ **“ต้นกล้า”** มาเปรียบกับ **“เยาวชน”** หากเราบ่มเพาะต้นกล้านี้ด้วย “ใจ” หมั่นรดน้ำ พรวนดินและดูแล อย่างถูกวิธี ให้ต้นกล้าต้นน้อย รู้จักการเรียนรู้ รู้จักคิดกล้าแสดง ออกในสิ่งที่ดี พร้อมทั้งปลูกฝังให้มีจิตใจที่ตระหนักถึงความรับ ผิดชอบต่อสังคม ตั้งแต่ยังเยาว์วัย ต้นกล้านั้นจะเติบใหญ่เป็น ต้นไม้ที่แข็งแรง แผ่กิ่งก้านให้ความร่มเย็นแก่สังคม พร้อมที่จะพัฒนาและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมต่อไป และเชื่อมั่นว่า โครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลักดัน ต่อยอด และเสริมสร้างให้เยาวชน ไทยเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพทรงคุณค่าและเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

เยาวชนทุกช่วงวัย ทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศ สามารถร่วม การแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”ได้ เริ่มต้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 **แข่งขันวาดภาพระบายสี (Painting)** ร่วมกันแสดงความคิด และสร้างสรรค์ผลงานเป็นทีม ทีมละ 4 คน ระดับชั้นละ 1 คน ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 **แข่งขันตอบคำถาม (Quiz)** มุ่งเน้นการทดสอบไหวพริบ ปฏิภาณ ความเข้าใจ การใช้หลักเหตุผล วัดพื้นฐานความรู้ใน ด้านต่าง ๆ รวมถึงความรู้รอบตัว ให้เยาวชนรู้จักคิดร่วมกันเป็นทีม ทีมละ 4 คน ประกอบด้วย น้องๆ มัธยมศึกษาตอนต้น 2 คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 คน และ การแข่งขันประเภทสุดท้าย คือ ระดับอุดมศึกษา แข่งขันโครงงาน **“กล้าใหม่ สร้างสรรค์ชุมชน” (Community Project)** จาก

พื้นฐานความรู้ที่เล่าเรียนมา โดยนำเสนอแผนโครงงานและลงมือปฏิบัติจริง มุ่งเน้นการช่วยเหลือชุมชนให้มีการพัฒนาและมีความเป็น อยู่ที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งที่ผ่านมามีหลายโครงการ ของเยาวชนคนเก่งได้รับคัดเลือกจากหน่วยงานสถาบันต่างๆ นำไปต่อยอดขยายผลให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

3) โครงการพัฒนาเครือข่ายแกนนำเยาวชนจิตอาสาในสถานศึกษา

การพัฒนาแกนนำเยาวชนจิตอาสาในสถานศึกษา ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 2 ปี 6 เดือน (1 ตุลาคม 2551 - 31 มีนาคม 2554) ในลักษณะ "ต่อยอด" เป็นการสนับสนุนให้**มูลนิธิกระจกเงา**ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเยาวชนที่มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับงานด้านอาสาสมัครและเชื่อมโยงเครือข่าย โรงพยาบาลมีสุข มีบทบาทในการเป็น catalyst เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูแกนนำมองเห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้และปรับเจตคติที่ดีให้แกนนำเยาวชนเกิด "จิตสำนึกความเป็นพลเมืองและเกิดความสุขจากการให้และเอื้ออาทร" ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานและกิจกรรมที่หลากหลาย ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง อันนำไปสู่การพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้สามารถเข้าไปดูรายละเอียดโครงการและกิจกรรมที่เป็นผลผลิตมาจากโครงการนี้ได้ที่ เว็ปไซค์ของมูลนิธิสยามกัมมาจล

ภาพที่ 15 ตัวอย่างชื่อโครงการ กิจกรรมจิตอาสา ในเว็ปไซค์ของมูลนิธิสยามกัมมาจล

4) **โครงการคนรุ่นใหม่ใจอาสาช่วยเหลือผู้ประสบภัย (Gen-V)**

ความเป็นมาของ Gen-V เริ่มจากมูลนิธิโกมลคีมทองซึ่งส่งเสริมการทำงานค่ายอาสาของนักศึกษา และมีเครือข่ายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ และกลุ่มสลึง โครงการดนตรี พลังเพลงพลังปัญญา (Triple H Music) ได้ร่วมมือกันจัดคอนเสิร์ตระดมทุน และสิ่งของขึ้นในวันที่ 8-10 ตุลาคม 2554 ณ ลาน MBK Center เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในภาคกลางของประเทศ คือ จังหวัดชัยนาท อยุธยา ลพบุรี และสิงห์บุรี เป็นต้น หลังจากนั้นสถานการณ์น้ำมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ขยายผลมาสู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงมีการขยายงานต่อเนื่องเพื่อบรรเทาภัยที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีการตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือที่ หอจดหมายเหตุพุทธทาสอินทปัญโญ (สวนโมกข์กรุงเทพฯ) ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 2554 โดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์คนรุ่นใหม่ใจอาสา เพื่อผู้ประสบภัย” ชื่อ

ภาษาอังกฤษ คือ Generation of Volunteer (GEN-V) ซึ่งมีเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ ท่านพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี (สถาบันวิมุตยาลัย), หอจดหมายเหตุพุทธทาสอินทปัญโญ, มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย), เครือข่ายพุทธิกา, เครือข่ายตลาดสีเขียว, มูลนิธิสุขภาพไทย, มูลนิธิคุ้มครองเพื่อผู้บริโภค, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กลุ่มบ้านน้ำเค็ม และภาคีเครือข่ายต่างๆ ศูนย์คนรุ่นใหม่ใจอาสาเพื่อผู้ประสบภัย ได้มีการดำเนินภารกิจในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม ซึ่งมีการเปิดรับบริจาคสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอุปโภค-บริโภค จากผู้มีจิตศรัทธา แล้วส่งต่อให้กับภาคีเครือข่ายที่ทำงานในพื้นที่ประสบภัย

หลังจากวันที่ 27 ตุลาคม 2554 สถานการณ์น้ำเริ่มเข้ามาในกรุงเพทฯ เพิ่มมากขึ้น จากที่ศูนย์ธรรมศาสตร์รังสิต ต้องอพยพผู้ประสบภัย และศูนย์ ศปภ. ดอนเมือง น้ำเริ่มท่วมสูงขึ้น จึงมีการประเมินสถานการณ์ว่า ศูนย์คนรุ่นใหม่สวนโมกข์ฯ เป็นพื้นที่เสี่ยง รวมถึงทรัพยากรในกรุงเทพฯเริ่มขาดแคลน จึงมีการย้ายศูนย์คนรุ่นใหม่ ไปที่ศูนย์แม่กลอง ณ โรงเรียนศรัทธาสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถระดมความช่วยเหลือเปิดรับบริจาคเงินจากทางภาคใต้ รวมทั้งมีการประสานงานไปกับเครือข่ายเด็กค่ายอาสา และภาคีในแต่ละภูมิภาคเพื่อจัดตั้งศูนย์ระดมทรัพยากรอีกหลายจุด เช่น ศูนย์หาดใหญ่, ศูนย์โคราช, ศูนย์เชียงใหม่ **เป็นต้น** ปัจจุบันสถานการณ์น้ำก็ยังส่งผลกระทบในหลายพื้นที่ แต่ในวิกฤตก็ยังมีโอกาส ที่สามารถสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีจิตอาสาและมีประสบการณ์ที่จะรับมือกับภัยพิบัติในอนาคต จากปรากฏการณ์น้ำท่วมครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า คนรุ่นใหม่ได้ลุกขึ้นมาเป็นอาสาสมัครอย่างล้มหลาม อาสาสมัครเหล่านี้อยากจะใช้เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดจากหน้าที่การงานและการเรียน เพื่อมาแบ่งเบาทุกข์อะไรได้บ้าง ดังนั้น วิกฤตการณ์ในครั้งนี้ จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะสร้างคนเหล่านี้ เพื่อสร้างสำนึกที่ดีต่อสังคมและพัฒนาระบบงานในการจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 16 ตัวอย่างภาพกิจกรรมขับเคลื่อนโครงการฯ ในเว็ปไซค์ของมูลนิธิสยามกัมมาจล

3.2 มูลนิธิชุมชนไทย

ภาพที่ 17 ภาพสัญลักษณ์ของมูลนิธิชุมชนไทย

"มูลนิธิชุมชนไท" เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ถูกก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2535 โดยได้รับงบสนับสนุนจากสถานทูตเดนมาร์ก (dance และ danida) ทำหน้าที่สนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน สร้างกระบวนการเรียนรู้ สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพแกนนำ และการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการผลักดันการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างในระดับนโยบายร่วมกันของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา

จุดมุ่งหมายเริ่มแรกในการก่อตั้งมูลนิธิฯ คือ ต้องการเป็นศูนย์กลางความร่วมมือของกลุ่มคนฝ่ายต่าง ๆ ในสังคม ทั้งในและต่างประเทศที่มีเจตนารมณ์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทั้งในเมืองและชนบท และสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาวิจัยและส่งเสริมภูมิปัญญา พร้อมไปกับการแก้ไขปัญหาคนจนทั้งในเมืองและชนบท รวมทั้งผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่งานพัฒนา โดยไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น

ในปี พ.ศ. 2545 ทางมูลนิธิฯ ได้ร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดทำโครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ (lcap) มีพื้นที่นำร่องใน 12 เมือง และในอนาคตจะขยายเชื่อมโยงเป็น 100 เมืองทั่วประเทศไทย อาทิ การฟื้นฟูเมืองเก่าสามชุกตลาดร้อยปี ทำให้เกิดกระบวนการอนุรักษ์ฟื้นฟูโดยชุมชนและท้องถิ่น จนได้รับรางวัลจากหลายหน่วยงาน รวมทั้งรางวัลจากยูเนสโก รวมถึงเป็นพื้นที่ต้นแบบในการเรียนรู้ของชุมชนและท้องถิ่นอื่น ๆ อีกกว่าปีละ 300 คณะได้เข้ามาศึกษาดูงาน

ซึ่งต่อมา มูลนิธิชุมชนไทได้ร่วมมือกับ สสส. ดำเนินโครงการที่เกี่ยวกับชุมชนอีกหลายโครงการ อาทิ โครงการเสริมสร้างสิทธิและโอกาสเพื่อความเป็นธรรมทางสุขภาวะของชุมชนและผู้ด้อยโอกาส เพื่อช่วยสร้างเสริมกลุ่มคนยากจน ชุมชนแออัด กลุ่มคนชายขอบ ให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงสิทธิ และมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างโอกาสและความเป็นธรรมทางสุขภาวะ โดยเน้นการทำงานเชิงรุก ลงพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกับชาวชุมชน อย่างเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ที่ดำเนินโครงการโมเดลเกษตรเมืองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความ

มั่นคงทางด้านอาหารในชุมชน ส่งเสริมอาชีพและรายได้ โดยมีกิจกรรมการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ตลาดนัด จำหน่ายผลิตผล เป็นต้น

ด้านปัญหาที่ดิน มีเครือข่ายองค์กรชุมชนเมืองเชียงใหม่ เข้าไปดำเนินการร่วมกับชุมชน จัดทำโครงการเสริมสร้างสิทธิและโอกาสเพื่อความเป็นธรรมทางสุขภาวะของชุมชนในที่ดินรถไฟ เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในชุมชนรถไฟสามัคคี ซึ่งต่อมาได้รับการอนุมัติเช่าที่ดินจากบอร์ดการรถไฟแห่งประเทศไทย

เครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต ซึ่งมีสมาชิกกว่า 30 ชุมชน ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาการถือครองที่ดินและที่อยู่อาศัย การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการและธนาคารชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธ์ชาวเล กลไกการผลักดันแก้ไขปัญหามีคณะกรรมการร่วมกับหน่วยงานรัฐในระดับจังหวัดและระดับชาติ จนเกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น โครงการบ้านมั่นคงใน 12 ชุมชน การเสนอการจัดทำโฉนดชุมชน 13 ชุมชนซึ่งผ่านการพิจารณาแล้ว 7 ชุมชน การฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และการปลูกป่าชายเลน เป็นต้น

ส่วนการทำงานด้านกลุ่มคนไร้สัญชาติ มีเครือข่ายการแก้ปัญหาคืนสัญชาติคนไทย ในจังหวัดระนอง และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากการแบ่งเขตแดนระหว่างไทยและพม่า ทำให้มีชุมชนคนไทยส่วนหนึ่งที่ตกอยู่ในเขตดินแดนพม่า กลุ่มคนไทยเหล่านี้เมื่อกลับเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยไม่ได้รับสัญชาติไทย จึงไม่มีสิทธิในด้านต่างๆ เช่น ถูกจำกัดการเดินทาง การเรียนหนังสือฯลฯ ทางเครือข่ายฯ ได้เข้าไปช่วยการสำรวจข้อมูลรายบุคคล การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้นรวมถึง การผลักดัน ร่าง พ.ร.บ.สัญชาติ เพื่อให้กลุ่มคนไทยที่ไร้สัญชาติมีสิทธิได้รับสัญชาติกลับคืน ตามหลักการได้สัญชาติสายโลหิต ซึ่งพ.ร.บ.ฉบับนี้กำลังถูกพิจารณาในคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนเสนอเข้าพิจารณาในสภานิติบัญญัติต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีโครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตและเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นแกนหลัก ที่ร่วมมือกับสำนักสนับสนุนการควบคุมปัจจัยเสี่ยงหลัก (สำนัก1) สสส. เพื่อสร้างพื้นที่นำร่องกระบวนการฟื้นฟูวิถีชีวิตหลังประสบภัยน้ำท่วมโดยชุมชนและเครือข่าย ใน 5 พื้นที่ต้นแบบ คือ จังหวัดนครราชสีมา ปทุมธานี อุบลราชธานี สงขลา และกทม.เขตบางขุนเทียน รวมทั้ง ผลักดันนโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติและการจัดทรัพยากร โดยการมีกลไกร่วมของทุกภาคส่วนผ่านการสื่อสารสาธารณะและสังคม

ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงแค่โครงการบางส่วน ที่ทางมูลนิธิฯ ได้เข้าไปทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน นอกจากนี้ ยังมีโครงการ ช่วยฟื้นฟูกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบาย แผนพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ และการสร้างเขื่อน การเข้าไปติดตามแก้ไขปัญหากลุ่มชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการให้สัมปทานเหมืองแร่ และกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ได้แก่

1) การจัดการภัยพิบัติโดยเครือข่ายชุมชนเป็นแกนหลัก
2) การแก้ปัญหาที่ดิน ที่อยู่อาศัยและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
3) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและชนเผ่าพื้นเมือง
4) คนไทยพลัดถิ่น คนไร้สัญชาติ
5) การประกอบอาชีพของชุมชน

6) พื้นที่สุสาน พื้นที่สาธารณะของชุมชนชาวเล
7) วัฒนธรรมท้องถิ่น-ประเพณี-ภาษา
8) 3 จังหวัดชายแดนใต้
9) กองทุน-กระบวนการยุติธรรม
10) การศึกษาลุ่มน้ำและชายฝั่งอ่าวไทย

เป็นต้น ซึ่งสามารถเข้าอ่านรายละเอียดเพิ่มเติม หรือติดตามกิจกรรมของทางมูลนิธิฯ ได้ที่เว็บไซต์ www.chumchonthai.or.th สถานที่ติดต่อเลขที่ 11 ถนนกรุงเทพกรีฑา ซอยบ้านสีส้ม แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ

3.3 **มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก**

ภาพที่ 18 มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก หรือ บ้านสร้างสรรค์เด็ก ก่อตั้งโดย ครูหยุย

มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กเป็นหน่วยงานที่มีสถานรองรับเด็กด้อยโอกาสทางสังคม ได้แก่ เด็กเร่ร่อน เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง เด็กกำพร้า เด็กพ่อแม่ต้องโทษจำคุก เด็กถูกทารุณกรรม เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เป็นต้น พร้อมกับมีการแก้ไขปัญหาของเด็กโดยการ ฟื้นฟู และพัฒนา ให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตนตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ภายใต้บรรยากาศแห่งความอบอุ่น ความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย และการให้โอกาส ตลอดจนให้ได้รับการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม โดยเปิดบ้านรองรับเด็ก 2 หลัง คือ บ้านอุปถัมภ์เด็ก และบ้านสร้างสรรค์เด็ก

นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่ริเริ่มการทำงานเชิงรุก โดยการนำครูรุกเข้าไปหากลุ่มเป้าหมาย โดยมีวิธีการกลไกที่เหมาะสม ที่ช่วยเหลือแก้ไข ฟื้นฟู พัฒนา เด็กและเยาวชนเพื่อให้เด็กเหล่านั้นสามารถคืนสู่สังคมอย่างประณีต การทำงานที่ไม่คำนึงถึงมติเวลาการทำงาน เน้นเวลาที่ลงไปถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก โดยกลุ่มเป้าหมายได้ประโยชน์สูงสุด และสามารถพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งได้แก่ โครงการศูนย์เด็กก่อสร้าง โครงการครูข้างถนน โครงการรถความรู้เคลื่อนที่สู่ชุมชน โครงการครูสัญจร และโครงการช่วยเหลือเด็กและครอบครัว

เป็นหน่วยงานที่เป็นแหล่งการเรียนรู้และการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นสถานที่ฝึกงาน, ฝึกอบรม ตลอดจนการศึกหาหาข้อมูล นักวิชาการและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนนโยบาย ยุทธศาสตร์ จะใช้ข้อมูลที่ "ศูนย์ข้อมูลของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก" เป็นข้อมูลเชิงวิชาการ ทำงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กด้อยโอกาสทางสังคม และเป็นหน่วยงานริเริ่มการทำงานอาสาสมัคร จากประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเข้ามาเป็นอาสาสมัครในการทำงานของมูลนิธิฯ เช่น อาสาสมัครพิทักษ์เด็กเร่ร่อน อาสาสมัครเยาวชนสร้างสรรค์ เป็นต้น บางส่วนเป็นผู้บริจาคทรัพย์สินและงบประมาณในการดาเนินงานของมูลนิธิฯ ตลอดจนการเข้ามาเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์เด็ก และเข้ามาเลี้ยงอาหารเด็กตามความสมัครใจ และเป็นผู้เผยแพร่การทางานของมูลนิธิฯ ในระดับกว้าง

มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กมีการทำงานเชื่อมโยงกับองค์กรพัฒนาเอกชน และภาครัฐ โดยการทำงานเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เช่น ริเริ่มการจัดตั้ง "เครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน" "เครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง" ตลอดจนการทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดงานเวทีสิทธิเด็กอย่างต่อเนื่อง คือ คณะทำงานด้านเด็ก และเครือข่ายคนทางานเพื่อเด็ก และร่วมผลักดันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ตั้ง "ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ" โดยมีโครงการกองปราบจิ๋วเพื่อให้เด็กได้มาร่วมอบรมและพัฒนาตนเองให้เท่าทันต่อการล่อลวงรูปแบบต่างๆ ผลักดันให้โรงพักมีห้องสอบสวนเด็ก, ห้องชี้ตัวเด็ก, พนักงานสอบสวนหญิงและการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ และโครงการนักเรียนนายร้อยสัมผัสปัญหาชุมชนอย่างต่อเนื่องและรวมถึงจัดตั้ง "ศูนย์พิทักษ์และช่วยเหลือเด็กทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ" โดยได้ดำเนินการทำเรื่อง รับแจ้งเหตุเด็กถูกละเมิด และให้ความเป็นธรรมแก่เด็กอย่างเร่งด่วน. รับเรื่องราวร้องทุกข์จากเด็กนักเรียนที่ถูกให้ออกหรือไล่ออกจากโรงเรียน, เปิดกลไกของกระทรวงศึกษาธิการ ให้เด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ เข้ารับการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และเปิดมิติของความหลากหลายทางการศึกษาให้มีการปฏิบัติมากขึ้น เพื่อ "ให้เด็กทุกคนต้องได้เรียนและได้รับการปกป้องคุ้มครอง"

มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กริเริ่มและการพัฒนา "อดีตเด็กเร่ร่อน เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง" มาทำงานพัฒนาช่วยเหลือเด็กในรูปแบบ "ผู้ช่วยครูข้างถนน และผู้ช่วยครูเด็กก่อสร้าง" และพัฒนาเป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ จำนวน 6 คนโดยการเปิดโอกาสในการเรียนหนังสือและการเรียนรู้วิธีการต่างๆที่ช่วยเหลือน้องๆ ให้พ้นจากการเป็นเด็กเร่ร่อน เด็กลูกกรรมก่อสร้าง ทั้งด้านการพัฒนาการทำงานด้วยการศึกษาดูงาน อบรม เข้าประชุม แลกเปลี่ยนการทำงาน เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่า ศักยภาพของตนเองและเป็นทรัพยากร ทุนทางสังคมที่มีคุณค่า พร้อมที่จะไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมต่อไป นอกจากนี้ยังผลักดันให้เกิดนโยบายและแผนพัฒนาเกี่ยวกับเด็กด้อยโอกาส โดย ปี 2534 ได้ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็ก โดยพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กเร่ร่อน เด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง เด็กกำพร้า ฯลฯ เป็นเด็กที่ขาดเอกสารหลักฐาน,ใบเกิด,ทะเบียนบ้าน ที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนที่สังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดสานักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่รับเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนต่างๆ จึงได้มีการทำหนังสือถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการหาแนวทางแก้ไขกระทั่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออก "ระเบียบว่าด้วยหลักฐาน วันเดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียน ในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 และแนวปฏิบัติ ในการจัดการศึกษาสาหรับเด็กที่ไม่มีหลักฐาน

ทะเบียนราษฎรและเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย” สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้รับเด็กทุกคนเข้าเรียนไว้ก่อนแล้วให้ระยะเวลาในการหาหลักฐานของเด็ก โดยมีโรงเรียนนำร่องหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนวัดเทวสุนทร โรงเรียนวัดหลักสี่ โรงเรียนตลิ่งชัน เป็นต้น แต่โรงเรียนที่สังกัดสานักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติยังไม่อนุญาตให้เด็กเข้าเรียนจนกระทั่งปี 2541 ได้มีคาสั่งจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ให้ทุกหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงปฏิบัติตามระเบียบข้างต้น และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมติของคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ ในปี 2549 และร่วมผลักดันการแก้ไข ปว.294,ปว 132 ที่ใช้มาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะเรื่องการทำงานช่วยเหลือเด็กเร่ร่อน จนแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

ได้ผลักดันให้ทางสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร จัดดำเนินการ โครงการครูอาสาสอนในแหล่งก่อสร้างและเด็กเร่ร่อน โดยร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทางมูลนิธิฯ พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ทุกท่านได้จัดฝึกอบรมครูอาสาในภาคปฏิบัติ ในพื้นที่ที่ทางมูลนิธิทำงานอยู่ ในระยะเวลา 3 สัปดาห์ แล้วจึงกลับไปปฏิบัติงานในหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร ในขณะนี้ทางสานักสวัสดิการสังคมยังดาเนินโครงการต่อเนื่องและร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน และเครือข่ายองค์กรทางานเพื่อเด็กลูกกรรมกรก่อสร้าง โดยมีคณะครูอาสาสอนเด็กเล็กในแหล่งก่อสร้างจานวน 10 คน คณะครูอาสาสอนเด็กเร่ร่อน จนพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เด็กด้อยโอกาส จำนวน 10 คน พร้อมมีอาสาสมัครหนุ่มสาวที่เข้าไปเรียนรู้งานจำนวนมาก ต่อมาในปี 2535 เป็นมา ได้เริ่มขยายแนวความคิดเกี่ยวกับการทำงานช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนไปยังส่วนภูมิภาค ซึ่งได้แก่ มูลนิธิเพื่อชีวิตเด็กจังหวัดอุดรธานี มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล,โครงการช่วยเหลือเด็ก จังหวัดขอนแก่น บ้านเด็กพระมหาไถ่พัทยา จังหวัดชลบุรี โครงการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส(พื้นที่สะพานพุทธ) กลุ่มพันธกิจเพื่อสังคมจังหวัดสมุทรปราการ โครงการสร้างสรรค์เด็กเวียงพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ โครงการสร้างสรรค์เด็กสงขลาจังหวัดสงขลา เป็นต้น แล้วได้ดำเนินการต่อเนื่องขยายไปยัง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลและมหานครเทศบาล) ที่จัดครูอาสาสอนไปดำเนินการตามจังหวัดต่าง ๆ 19 จังหวัด และในปี 2544 ได้ขยายไปยังโครงการครูตำรวจรถไฟข้างถนน และครูตำรวจข้างถนนที่ดำเนินการต่อเนื่องในปัจจุบัน และในปี 2545 ทางกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ดำเนินโครงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเด็กเร่ร่อน จำนวน 17 จังหวัด

มูลนิธิสร้างสรรค์เด็กได้ริเริ่มโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์เด็ก ซึ่ง เป็นการเชื่อมสายสัมพันธ์แห่งความเกื้อกูล และความปรารถนาดีจากผู้ใหญ่สู่เด็กที่ทุกข์ยาก และด้อยโอกาสที่อยู่ในบ้านที่มูลนิธิฯ และโครงการทุนการศึกษาเด็กด้อยโอกาส จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ทำให้เด็กๆ มากมายขาดโอกาสทางการศึกษา เด็กบางคนไม่มีโอกาสได้เรียน เด็กบางคนต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งทางมูลนิธิฯ ขอเชิญชวนผู้มีจิตอาสาเข้าร่วมโครงการ และสามารถเข้าไปดูรายละเอียดเกี่ยวกับการสมัครโครงการได้ที่เว็บไซค์ของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก http://www.fblcthai.org/

3.4 ธนาคารจิตอาสา

ภาพที่ 19 สัญลักษณ์ธนาคารจิตอาสา

ธนาคารจิตอาสา มีความหมายถึง เวลารวมที่อาสาฝากไว้กับธนาคาร นั่นคือเวลาทั้งหมดที่อาสาได้มาประกาศความตั้งใจเพื่อนำไปทำงานจิตอาสา เวลารวมของภารกิจที่ต้องการอาสา คือเวลารวมทั้งหมดของโอกาสในการทำจิตอาสา และเวลารวมที่อาสาได้ปฏิบัติภารกิจไปแล้ว คือเวลารวมทั้งหมดที่ถูกใช้ในการทำงานอาสาแล้ว

ฐานคิดของการตั้งธนาคารจิตอาสาขึ้น เนื่องจากเชื่อว่าสังคมไทยจะเป็นสังคมอุดมไปด้วยความรักความสุข มีความมั่นคง และพัฒนาก้าวหน้าต่อไปได้ เพราะทุกคนร่วมสร้างสังคมนี้ขึ้นมา ไม่จำกัดว่าเป็นวัยไหนหรืออยู่ในหน้าที่การงานใด เราต่างมีความมุ่งมั่นตั้งใจเพื่อสร้างประเทศไทย เราไม่นิ่งเฉยดูดาย แต่จะลุกขึ้นยื่นมือมาช่วยเหลือกัน ทุกๆ คนบนผืนแผ่นดินไทยสามารถเป็นอาสาสมัครผู้อุทิศกำลังความสามารถและเวลาอันมีค่าของตนให้แก่ประโยชน์ส่วนรวม ธนาคารจิตอาสาเป็นพื้นที่ให้ทุกคนได้เข้ามาใช้เพื่อประกาศความตั้งใจที่จะแบ่งปันเวลาให้กับสังคม เวลาเหล่านี้คือทุนของความมุ่งมั่นตั้งใจของคนไทยทั้งประเทศเป็นทุน และหลักประกันความมั่นคงของสังคม เป็นเครื่องชี้ว่าจิตอาสาคือคุณค่าที่สังคมไทยยึดถือ เพราะการให้เวลาคือการมอบสมบัติล้ำค่าที่เรา ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกันให้แก่ส่วนรวม และให้แก่กันและกัน จากเดิมที่เราพร้อมจะมอบเวลาให้คนที่เรารัก ธนาคารจิตอาสาช่วยเพิ่มช่องทางให้เราสามารถมอบเวลาให้กับสังคม ให้กับบ้านที่เรารัก โดยมีระบบแนะนำกิจกรรมอาสาที่เหมาะกับความสนใจ ความสามารถ และแบบแผนการใช้ชีวิต ใช้เวลาว่าง อีกทั้งมีบริการเสริมความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เตรียมความพร้อม ให้กับทั้งอาสาและองค์กร รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนแบ่งปันประสบการณ์หลังกิจกรรม

ธนาคารจิตอาสามีภารกิจ 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1) ระบบธนาคารเวลา (Time Bank) เป็นระบบสนับสนุนการทำงานอาสา ที่เข้าถึงได้ทาง Internet ให้อาสาสมัครได้แสดงความตั้งใจจะใช้เวลาเพื่อทำงานอาสา โดยรวบรวมสถิติการใช้เวลา ยังมีระบบคัดเลือกและแนะนำงาน (matching) ให้ค้นหางานอาสาที่เหมาะกับตนเอง ตรงกับความสนใจ ความถนัด ทักษะ ความสามารถ หรือความสะดวก ไม่เฉพาะแต่ในสถานการณ์ภัยพิบัติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงงานอาสาสมัครเพื่อสังคมทุกประเภทที่มีอยู่แล้วในประเทศไทยด้วย

2) การปฐมนิเทศและการอบรม (Orientation and Training) เป็นกระบวนการเตรียมพร้อมอาสาสมัครก่อนลงไปทำงานอาสา เพื่อให้อาสาได้เกิดประสบการณ์ที่ดี ได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านทั้งทางกาย ทางใจ และทางสังคม นอกจากนี้การจัดอบรมให้กับองค์กรที่รับอาสาเข้าไปทำงานก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เพราะการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับอาสานั้นจำเป็นต้องมีทั้งความเข้าใจและทักษะ รวมถึงมีการจัดทำคู่มือรวบรวมองค์ความรู้เรื่องการปฐมนิเทศและการอบรมด้วย

3) อาสาสัมพันธ์ (Volunteer Relation Management) เป็นการสร้างความต่อเนื่องในการมีกิจกรรมความร่วมมือและสื่อสาระะหว่างอาสาสมัครและองค์กรที่จัดกิจกรรม นอกจากจะเป็นช่องทางในการสื่อสาร งานอาสาสัมพันธ์ยังช่วยให้กำลังใจ เปิดโอกาสการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความประทับใจ จากการทำงาน ตลอดจนสามารถพัฒนาเป็นชุมชนเครือข่ายความร่วมมือตามประเด็นความสนใจ หรือตามพื้นที่ต่อไป

ประเภทภารกิจจิตอาสา มีหลากหลายด้านดังนี้

1) กู้ภัยและฟื้นฟูจากภัยพิบัติ
2) หัตถกรรมและงานฝีมือ เย็บ ปัก ถัก ร้อย
3) ศาสนาและปฏิบัติธรรม
4) ศิลปวัฒนธรรม ท่องเที่ยว ดนตรี กีฬา นันทนาการ
5) อาหารและโภชนาการ
6) สิ่งแวดล้อมและการเกษตร
7) ก่อสร้างและงานช่างเทคนิค
8) ประสานงานและบริหารจัดการ
9) เด็กและเยาวชน
10) สตรี
11) ผู้สูงอายุและครอบครัว
12) ผู้พิการ
13) ไอที และคอมพิวเตอร์กราฟฟิค
14) สื่อ สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ และการตลาด
15) สุนัข แมว และสัตว์เลี้ยง
16) กฎหมาย
17) สุขภาพและสาธารณสุข
18) การศึกษาและฝึกอบรม

ทั้งนี้สามารถค้นหารายละเอียดเกี่ยวกับงานจิตอาสาของธนาคารจิตอาสาได้ที่เว็ปไซค์ http://jitarsabank.com

3.5 มูลนิธิหัวใจอาสา

ภาพที่ 20 สัญลักษณ์มูลนิธิหัวใจอาสา

มูลนิธิหัวใจอาสา ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 28 เมษายน 2551 โดยประธานคณะก่อตั้งคือนายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม พร้อมกับผู้ร่วมอุดมการณ์ ปัจจุบัน มีคุณหญิงชฎา วัฒนศิริธรรม เป็นประธานกรรมการ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือให้คำปรึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมหรือดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเชิงระบบและอย่างเป็นขบวนการในงานพัฒนาสังคม ที่รวมถึงการพัฒนางานอาสาสมัคร การส่งเสริมการทำความดี การสร้างเสริมสุขภาพ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาประชาสังคม และอื่นๆ โดยมีแผนงานสำคัญ 5 แผนงานหลัก โดยมีการจัดสรรงบประมาณจากรายได้และการบริจาค สนับสนุนเป็นกองทุนแต่ละแผนงาน คือ

1) แผนงานส่งเสริมการมีหัวใจอาสาและการแบ่งปันในสังคม มี “กองทุนส่งเสริมการมีหัวใจอาสาและการแบ่งปันในสังคม” รองรับ มีโครงการสำคัญภายใต้แผนงานได้แก่โครงการเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสา เพื่อการพัฒนาองค์กรและสังคมอย่างยั่งยืน (HAPPY HEART TO HAPPY SOCIETY) เน้นการเสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายองค์กรแห่งการให้เพื่อสังคม ในภาคธุรกิจ โดยมีองค์กรแห่งการให้ที่เข้าร่วมโครงการกว่า 200 องค์กร

2) แผนงานส่งเสริมสันติวิธีเพื่อสังคม มี “กองทุนส่งเสริมสันติวิธีเพื่อสังคม”

3) แผนงานส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งเป็นสุข มี “กองทุนส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งเป็นสุข” รองรับ มีโครงการสำคัญภายใต้แผนงาน ได้แก่ โครงการส่งเสริมเครือข่ายชุมชนสร้างสุข ด้วยกระบวนการจัดทำเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสุขชุมชน ตามแนวทาง อ.ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม มีการบริการวิชาการเพื่อการฝึกอบรม เครื่องมือ วิธีการจัดทำแก่ชุมชน และองค์กรภาครัฐและเอกชนที่สนใจ ซึ่งมีชุมชนและตำบลที่เข้าร่วมโครงการ 50 แห่ง ใน 5 จังหวัดของภาคกลาง ตะวันตก ภาคใต้ และ กทม.

4) แผนงานส่งเสริมการป้องกันโรคมะเร็งและโรคหัวใจ มี “กองทุนส่งเสริมการป้องกันโรคมะเร็งและโรคหัวใจ” รองรับ โครงการสำคัญภายใต้แผนงาน ได้แก่ โครงการเดิน-วิ่ง สังคมสดใสด้วยหัวใจอาสา ซึ่งมีการจัดขึ้นทุกปี เพื่อส่งเสริมด้านสุขภาพและสื่อสารการให้ ด้วยหัวใจอาสาในระหว่างการดำเนินกิจกรรม

5) แผนงานส่งเสริมการเชื่อมประสานภาคีพัฒนาประเทศไทย มี “กองทุนส่งเสริมการเชื่อมประสานภาคีพัฒนาประเทศไทย” รองรับ มีโครงการสำคัญภายใต้แผนงาน ได้แก่ โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคประชาสังคม เพื่อสร้างสรรค์ระบบสังคมที่เอื้อต่อสุขภาวะ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม ตามประเด็นงานต่างๆ 15 เครือข่าย

4. กลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่มีบทบาทและทำงานด้านจิตอาสาในต่างประเทศ

4.1 กลุ่มกรีนพีซ (GREENPEACE)

ภาพที่ 21 สัญลักษณ์กลุ่มกรีนพีซ (GREENPEACE) จากคนรักสิ่งแวดล้อม...สู่กรีนพีซ...เพื่อสังคม

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มกรีนพีซ เริ่มจากปี พ.ศ. 2514 กลุ่มนักกิจกรรมกลุ่มเล็ก ๆ จากเมืองแวนคูเวอร์ แคนาดา ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากวิสัยทัศน์แห่งโลกสีเขียวและมีสันติสุข ได้แล่นเรือหาปลาเก่า ๆ ออกจากแวนคูเวอร์ แคนาดา การแล่นเรือในครั้งนั้นทำให้พวกเขาเห็นการทดลองนิวเคลียร์ใต้ดินที่เกาะอัมชิตกา ซึ่งเป็นเกาะเล็ก ๆ นอกชายฝั่งตะวันตกของรัฐอลาสก้า ซึ่งเป็นภูมิภาคที่เสี่ยงต่อแผ่นดินไหวมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก อัมชิตกาเป็นสถานหลบภัยของนากทะเลที่ใกล้สูญพันธุ์ 3,000 ตัว และเป็นบ้านของนกอินทรีย์หัวล้าน เหยี่ยวต่างถิ่น และ สัตว์ป่าอื่น ๆ มากมาย เรือของพวกเขาถูกขัดขวางก่อนที่จะไปถึงอัมชิตกา เรือของพวกเขาถูกกระแทกอย่างแรง แม็คทักการ์ดถูกตีโดยหน่วยจู่โจมฝรั่งเศสจนตาข้างหนึ่งสูญเสียการเมืองเห็น จึงย้อนกลับไปใหม่อีกครั้งในปีต่อมา และการต่อสู้ขั้นมหากาพย์ก็เป็นเรื่องราวในสื่อทั่วโลก เมื่อเรือลำเล็กจิ๋วท้าทายหนึ่งในกองทหารที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก สหรัฐอเมริกายังคงจุดระเบิดอย่างหนักหน่วงต่อไป พวกเขาพยายามขัดขวางและจุดประกายเล็กน้อยให้แก่ความสนใจของสาธารณชน ในที่สุดเสียงของพวกเขาก็มีผู้ได้ยินแล้ว การทดลองนิวเคลียร์บนเกาะอัมชิตกาได้สิ้นสุดลงในปีเดียวกัน และเกาะแห่งนั้นได้ถูกประกาศให้เป็นสถานหลบภัยของนกทั้งหลาย ในอีก 2 ทศวรรษต่อมา แม็คทักการ์ด พยายามประชันกับรัฐบาลฝรั่งเศสในเรื่องการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ในทะเลในศาลหลายครั้ง และผงาดขึ้นเป็นผู้นำกรีนพีซทั่วโลก และก่อตั้งกรีนพีซสากลขึ้นโดยนักกิจกรรม ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกรีนพีซ เชื่อว่าบุคคลไม่กี่คนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้

ภาพที่ 22 ภาพเรือกรีนพีซที่รับอาสาสมัครจากทั่วโลก และแล่นเรือออกไปปฏิบัติภาระกิจพิทักษ์โลก

ปัจจุบัน กรีนพีซเป็นองค์กรนานาชาติที่ให้ความสำคัญแก่การรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก กรีนพีซมีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงอัมสเตอร์ดัม เนเธอแลนด์ มีผู้สนับสนุน 2.8 ล้านคนทั่วโลก และมีสำนักงานประจำประเทศและภูมิภาคใน 43 ประเทศ ความสำเร็จของกรีนพีซในการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมในโลกตะวันตกเป็นการปกป้องโลกไว้เพียงส่วนเดียวเท่านั้น ทุกวันนี้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กลายเป็นแหล่งรองรับมลพิษจากโลกตะวันตกที่ส่งผ่านมาในรูปของการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ถูกปฏิเสธในบ้านตน กรีนพีซจึงมิอาจปล่อยให้ดินแดนที่มั่งคั่งด้วยทรัพยากรธรรมชาติแห่งนี้ก้าวตามความผิดพลาดด้านสิ่งแวดล้อมที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอีกมุมหนึ่งของโลก ด้วยเหตุนี้กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงถือกำเนิดขึ้น

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่สำคัญมากต่ออนาคตของโลก มรดกทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ของภูมิภาคนี้มีค่าควรแก่การปกป้องในตัวของมันเองอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วใน 30 ปีที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบมหาศาลต่อสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคนี้ยังขยายวงกว้างออกไปยังประเทศอื่นๆ ด้วย โดยสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมถอยรุนแรงเกิดขึ้นแล้วทั่วทั้งภูมิภาค มลพิษและการผลาญทำลายทรัพยากรกำลังทับถมขึ้นทุกขณะ นอกเหนือจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อไม่นานมานี้ เพราะบริษัทข้ามชาติและประเทศที่พัฒนาแล้วต่าง ๆ มีเป้าหมายที่ภูมิภาคนี้เพื่อขยายการดำเนินงาน และเพิ่มเทคโนโลยีที่ทำลายสิ่งแวดล้อม สิ่งที่ทำให้ปัญหาหนักขึ้นไปอีก ได้แก่ การขาดการตระหนักรู้ของชาวเอเชียเกี่ยวกับการทำลายสิ่งแวดล้อม และ กลไกอันอ่อนแอของระบอบประชาธิปไตยที่ควรต้องใช้เพิ่มเสริมกำลังให้กับชุมชนในการผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาล กรีนพีซเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านี้ ดังนั้น เพื่อที่จะผนึกกำลังการต่อสู้ขึ้นในเอเชียตะวันเฉียงใต้ จึงได้เพิ่มกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น

กรีนพีซมีบทบาทอย่างแข็งขันแล้วในหลายประเทศในเอเชีย งานของเราในในเอเชีย ได้แก่ การยับยั้งการนำเข้าขยะสารพิษอันตราย การรณรงค์ต่อสู้ภาวะโลกร้อน โดยผลักดันการใช้พลังงานหมุนเวียนที่ยั่งยืน การรณรงค์ให้บริษัทต่างๆ เลิกใช้สารพิษในผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ การรณรงค์ให้รัฐบาลมีกฎหมายและอุตสาหกรรมมีนโยบายหยุดการปล่อยสารพิษลงสู่แหล่งน้ำ การยุติการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ซึ่งเป็นอันตรายร้ายแรง การรณรงค์ต่อต้านการทำลายป่าฝนอันอุดมสมบูรณ์ในอินโดนีเซีย การต่อต้านอาหารตัดต่อพันธุกรรม (จีเอ็มโอ) และ การผลักดันเกษตรกรรมยั่งยืนที่ปลอดสารพิษ กรีนพีซมักทำงานกับกลุ่มท้องถิ่นต่างๆ จึงมีการรณรงค์ที่ประสบความสำเร็จในอินเดีย จีน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และ ไทย เรามุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรในเอเชียในปลายทศวรรษที่ 80 และต้นทศวรรษที่ 90 และเริ่มก่อตั้งสำนักงานในญี่ปุ่น (พ.ศ. 2532) จากนั้นในจีน (พ.ศ. 2540) นอกจากนี้การดำเนินการสำรวจตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมในระยะแรกๆ ก็เริ่มขึ้นในภูมิภาคเอเชียด้วย โดยหลักๆ มุ่งเน้นไปที่อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคหลักที่จะกำหนดทิศทางความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมทั่วโลกเมื่อ 30 ปีที่ผ่านมา กรีนพีซได้ประสบความสำเร็จในการรณรงค์ในประเทศที่พัฒนาแล้วลดและกำจัดมลพิษและความเสื่อมถอยทางสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามความพยายามและความสำเร็จเหล่านี้สามารถกลับหน้ามือเป็นหลังมือได้ เพราะบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ส่งออกเทคโนโลยีสกปรก ซึ่งทำให้สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคนี้เสื่อมถอย ดังนั้น หลังจากที่ได้สำรวจและจัดตั้งการรณรงค์ในประเทศหลักๆ ของโลก แล้ว ใน

ที่สุดกรีนพีซก็ประสบความสำเร็จในการเปิดสำนักงานในเอเชีย โดยกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 1 มีนาคม 2543 และกรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานประเทศไทยถือกำเนิดขึ้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2544 กรีนพีซเป็นองค์กรที่ยืนหยัดอยู่ได้ด้วยการรับเงินบริจาคจากผู้ที่รักสิ่งแวดล้อม และปฏิเสธที่จะรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลและเอกชน จึงเป็นองค์กรที่ดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง

4.2 มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวันในประเทศไทย

ภาพที่ 23 สัญลักษณ์มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวัน

ฉือจี้ ถือได้ว่าเป็น โมเดลจิตอาสาเพื่อการพัฒนามนุษย์ มูลนิธิฉือจี้หรือมูลนิธิเมตตาสงเคราะห์ (ฉือ หมายถึงเมตตา และจี้ หมายถึงสงเคราะห์) นับเป็นตัวอย่างขององค์กรการกุศล สาธารณประโยชน์ที่ทำให้คนทั่วโลกได้เห็นว่า มนุษย์มีศักยภาพและสามารถแบ่งปันความช่วยเหลือต่อกันได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ฉือจี้เป็นองค์กรการกุศลใหญ่ที่สุดในไต้หวัน มีสมาชิกกว่า 6 ล้านคน (เกือบ 1 ใน 4 ของประชากรไต้หวัน) และมีพลังขับเคลื่อนในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ อาทิ การแยกขยะเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติที่พร้อมจะทำงานในทุกๆ จุดบนโลก มีอาสาสมัครมากกว่า 200,000 กว่าคนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ มีโรงพยาบาลมาตรฐานระดับนานาชาติจำนวน 6 โรง มีมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเพื่อผลิตแพทย์พยาบาล และบุคลากรที่สนับสนุนทางการแพทย์ที่มี “หัวใจแห่งความเป็นมนุษย์” นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมที่ผสานความรู้ควบคู่กับคุณธรรมในการเรียนการสอน ปัจจุบัน ฉือจี้ มีสาขาใน 47 ประเทศ (สาขาฉือจี้ในประเทศไทยก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2538 จดทะเบียนเป็นมูลนิธิเมื่อปี พ.ศ. 2541 มีสมาชิกมากกว่า 4,000 คน มีสาขาย่อยอยู่ที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่) มีสมาชิกประมาณ 10 ล้านคนและอาสาสมัครอีกราว 1 ล้านคนที่กระจายอยู่ทั่วโลก

ความโดดเด่นของฉือจี้ นอกเหนือจากภาวะผู้นำของท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ผู้ก่อตั้งองค์กรพุทธฉือจี้แล้วก็คือ คุณภาพของบุคลากรที่มาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัคร ซึ่งมีคุณสมบัติจนได้รับการยกย่องตรงกันว่า เป็นผู้มีน้ำใจไมตรี ไม่รังเกียจงาน อ่อนน้อมถ่อมตน มุ่งมั่นทำงานหนัก อดทน มีความเพียร อาสาสมัครเหล่านี้ไม่ได้รับเงินเดือน เมื่อจะต้องเดินทางไปปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทั้งในและนอกประเทศไต้หวันก็ต้องออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางทั้งหมดเอง เรียกว่าเป็นการทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ อย่างบริสุทธิ์ ยึดมั่นในหลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ด้วย

วิถีแห่งพุทธฝ่ายมหายาน จึงยิ่งมุ่งเน้นไปที่พลังแห่งเมตตา (รักโดยไม่แบ่งแยก) และอุเบกขา (ให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ) ที่น่าทึ่งกว่านั้นก็คือ นอกจากอาสาสมัครเหล่านี้มีความหลากหลายในเรื่องอายุ อาชีพ และฐานะทางสังคมที่ดีมาก มีทั้งวิศวกร แพทย์ นักธุรกิจระดับซีอีโอ เศรษฐีระดับร้อยล้านพันล้าน แต่กลับยังต้องการมาเป็นอาสาสมัครผู้อุทิศตนที่พร้อมรับใช้สังคมด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน

ภาพที่ 24 ประติมากรรมหมู่ นำโดยท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ที่หน้าพิพิธภัณฑ์ฉือจี้ ที่ฮั่วเหลียน

ในบรรดาสำนักพุทธหลาย ๆ สำนัก ฉือจี้ถือได้ว่าเป็นสำนักที่ใหญ่และทรงพลังที่สุด มีมูลนิธิฉือจี้ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2509 เป็นองค์กรแกนกลางในการดำเนินงาน โดยภารกิจหลักขององค์กรมีด้วยกัน 4 ภารกิจ คือ

1) การทำกิจกรรมสังคมสงเคราะห์
2) การจัดบริการรักษาพยาบาล
3) การจัดการศึกษา
4) การส่งเสริมวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังได้แยกย่อยออกไปเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่

1) งานการกุศล (charity)
2) งานด้านการแพทย์ (medical)
3) งานด้านการศึกษา (education)
4) งานด้านมนุษยธรรม (humanitarian)
5) งานการบรรเทาทุกข์สากล (international relief)
6) ธนาคารไขกระดูก (marrow registry)
7) งานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (environmental protection)
8) งานอาสาสมัครชุมชน (community volunteers)

มูลนิธิฉือจี้ดำเนินงานด้วยเงินบริจาคอย่างสม่ำเสมอจากสมาชิกราว 10 ล้านคน มีระบบบริหารจัดการที่ดีมาก การเงินโปร่งใสมากจนเป็นที่เชื่อถือของคนทั่วไป จึงมีเงินมาใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมากมายไม่รู้จบสิ้น ประมาณการกันว่า เงินบริจาคที่มูลนิธิฯ ได้รับน่าจะมีมูลค่ารวมเป็นหมื่นเป็นแสนล้านเหรียญ (1 เหรียญไต้หวันเท่ากับ 1.2 บาท) เพราะฉือจี้ได้ขยายงานต่าง ๆ ออกไปมากมาย ซึ่งแต่ละงานจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษา การสร้างโรงพยาบาล การก่อตั้งธนาคารไขกระดูก การทำสถานีโทรทัศน์ ฯลฯ แต่เม็ดเงินที่หลั่งไหลเข้ามูลนิธิฯ ยังไม่สำคัญเท่ากับทุนมนุษย์และทุนทางจิตวิญญาณของสมาชิกและอาสาสมัครฉือจี้ที่รวมกันเป็น “มหาเมตตา-มหากรุณา” มีความตั้งใจและพร้อมจะลงมือทำงานสารพัดอย่างเพื่อช่วยเหลือผู้มีทุกข์ให้พ้นทุกข์ ตั้งแต่เรื่องง่ายๆ อันได้แก่ งานช่วยทำความสะอาดบ้านเรือน ชุมชน สถานที่สาธารณะ การคัดแยกขยะ การช่วยสงเคราะห์บุคคลและครอบครัวผู้ยากไร้ ไปจนถึงการช่วยเหลือกรณีภัยพิบัติทั้งในและนอกประเทศ ทั้งยังมีอาสาสมัครฉือจี้ที่เป็น “มืออาชีพ” ในสายงานหลายแขนงเข้ามาร่วมบริหารงานด้านต่าง ๆ ของมูลนิธิฯ ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวพุทธของฉือจี้มองว่า คนทุกคนมีเมล็ดพันธุ์แห่งความดี มีธาตุของความรักความเมตตาอยู่ในตัว ทุกคนจึงควรฝึกฝนจิตให้รู้จักรักและขอบคุณสรรพสิ่งรอบตัว ชาวฉือจี้จึงนิยมฝึกฝนขอบคุณผู้อื่นอย่างจริงใจและนอบน้อม แม้ไปช่วยเหลือใครๆ ก็ยังขอบคุณผู้ที่ให้ตนช่วยเหลือ การรู้จักขอบคุณ (กั่นเอิน) นี้ถือเป็นการฝึกที่จะรักและเคารพในผู้อื่น เป็นการพัฒนาจิตอย่างสม่ำเสมอ ให้ชาวฉือจี้เป็นคนที่มีจิตใจดี มองคนในแง่บวก มองสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจและมีความสุข

ตัวอย่างงานอาสาสมัครฉือจี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งฝึกฝนตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริงอย่างไม่ย่อท้อก็คือ งานอาสาสมัครแยกขยะตามชุมชนต่าง ๆ บรรดาอาสาสมัครที่เลือกทำงานนี้เปรียบเหมือนมดงานโพธิสัตว์หรือพระโพธิสัตว์รากหญ้าที่ก้มหน้าก้มตาแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ทั่วไต้หวัน กลุ่มอาสาสมัครเหล่านี้จะมีหน่วยทำงานกระจายแทรกตัวอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ โดยจะขอให้ประชาชนในละแวกนั้นนำขยะมาทิ้งให้ในวันที่ทางการไม่มาเก็บ จากนั้นบรรดาอาสาสมัครฉือจี้ก็จะขนย้ายขยะนำมาคัดแยก โดยไม่รังเกียจว่าเป็นงานต้อยต่ำ เลือกที่เป็นประโยชน์ไปรีไซเคิล ไปขาย ได้เงินเข้ามูลนิธิฯ รวมแล้วปีละเป็นร้อยล้านเหรียญ เรียกว่าได้ทั้งเงินได้ทั้งบุญและยังได้ฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับหลักการฝึกตนเป็นชาวฉือจี้ ท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนสอนเพียงให้เข้าถึงจิตวิญญาณที่มีความรักความเมตตาจริงๆ โดยแสดงผ่านพฤติกรรมออกไป ไม่ใช่แค่ปรัชญาทฤษฎีเหตุผล เช่น พระพุทธองค์สอนเรื่องเมตตา ก็ให้ออกไปรักไปเมตตาคนอื่นให้จริง ไปใส่ใจผู้ป่วย ผู้บาดเจ็บ คนยากจนโดยตรงเลย โดยวิธีที่จะบรรเทาความทุกข์ของคนป่วย คนจนท้องหิวก็คือ ให้ทานวัตถุก่อน ส่วนคนรวยซึ่งมีความทุกข์ใจทั้งๆ ที่มีกินมีใช้ ก็ต้องเปิดโอกาสให้เขาได้เห็นคนทุกข์ยาก เห็นอริยสัจสี่ เห็นถึงอนิจจังความไม่เที่ยง โดยพาเขามาร่วมทำประโยชน์ จนเขาเองเกิดความรู้สึกว่าการช่วยเหลือคนอื่นเป็นความสุข เขาก็จะยิ่งยินดีที่จะเสียสละมาร่วม กระบวนการเช่นนี้ทำกันอย่างต่อเนื่อง คนไข้คนจนที่ได้รับความรักความเมตตา เขาก็จะเก็บความประทับใจนี้ไว้ในใจเขา ต่อไปเมื่อเขามีโอกาส เขาก็อยากจะทำเช่นนี้กับคนอื่นบ้าง เพราะเขาเคยได้รับจากคนอื่นมาก่อนแล้ว เหล่านี้คือสิ่งที่ท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนสอน ซึ่งก็คือการสอนให้เป็นคนที่มีฝ่ามือคว่ำ (ให้) มากกว่าจะเป็นคนฝ่ามือหงาย (รับ)

กิจกรรมสังคมสงเคราะห์ของมูลนิธิฉือจี้เติบโตขยายวงกว้างขวางมากขึ้นด้วยพลังศรัทธาของสมาชิกและพลังการบริหารจัดการที่ผสมผสานมืออาชีพเข้ากับอาสาสมัครทุกระดับ ไม่ทำงานอาสาสมัครแบบมือสมัครเล่น หรือทำแบบทำบ้างหยุดบ้างไม่เป็นระบบ ไม่เอาจริงเอาจัง งานสังคมสงเคราะห์ทั่วไป เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ เช่นที่เคยทำมาตั้งแต่อดีตก็ไม่หยุด ในขณะเดียวกันก็ขยายไปจับงานใหญ่และใหญ่มาก เช่น การเข้าไปช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ทางตอนใต้ของไต้หวันเมื่อปี 2542 มูลนิธิฉือจี้ส่งหน่วยอาสาสมัครเข้าไปช่วยเหลือเป็นกลุ่มแรก ทำงานช่วยเหลือหลายด้านอย่างต่อเนื่องนานถึง 5 ปี ถอนตัวออกมาเป็นหน่วยสุดท้าย โดยช่วยรัฐบาลก่อสร้างโรงเรียนทดแทนให้ชุมชนต่างๆ มากถึง 51 แห่ง ทุกแห่งก่อสร้างด้วยเทคโนโลยีทันสมัยเพื่อป้องกันแผ่นดินไหวในอนาคต จึงต้องใช้เงินหลายหมื่นล้านเหรียญ โดยค่อย ๆ ระดมเงินบริจาค ขยายขอบข่ายการรับบริจาคออกไปเรื่อยๆ ใช้เวลาดำเนินงาน 2 ปีกว่าจึงแล้วเสร็จ ระยะหลัง นอกจากการทำงานสังคมสงเคราะห์ในประเทศแล้ว อาสาสมัครฉือจี้ยังประกาศศักดาไปทั่วโลก ด้วยมองเห็นว่าโลกปัจจุบันเสียสมดุลจากน้ำมือของมนุษย์ ทุกคนที่ตื่นแล้วจึงมีหน้าที่ช่วยกันเยียวยาโลก สร้างสรรค์โลก เหตุการณ์สึนามิแถบบ้านเรา อาสาสมัครฉือจี้ก็เข้ามาช่วยเหลือตั้งแต่ต้น ๆ โดยเฉพาะในประเทศอินโดนีเซีย อินเดีย และศรีลังกา เหตุการณ์แผ่นดินไหวที่ปากีสถานเมื่อไม่นานมานี้ ธงอาสาสมัครฉือจี้ก็ไปโบกสะบัดคู่กับธงสหประชาชาติเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอย่างเอาจริงเอาจัง

5. คุณค่าที่เกิดจากการทำงานจิตอาสา

ความสำคัญของจิตอาสา

1) ทำให้บุคคลมีความคิขั้นสูงช่วยยกระดับจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตา เพราะจิตอาสามุ่งเน้นการให้มากกว่าการรับ ทำให้ได้พบความสุขที่เกิดจากการให้ ซึ่งเป็นความสุขที่มีคุณค่ากว่าความสุขที่เกิดจากการได้รับ

2) บุคคลที่มีจิตอาสาย่อมเป็นที่รักใคร่ของบุคคลรอบข้างเพราะมองเห็นคุณค่าในความดีที่มีอยู่ในบุคคลนั้น มากกว่ามูลค่าของทรัพย์สินใดๆ นอกจากนี้ยังเป็นการผูกมิตรแท้ได้อย่างยั่งยืน

3) ทำให้สังคมมีการแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันดูแลรักษาสิ่งของสาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันรวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัว

4) ทำให้สังคมน่าอยู่และเป็นสังคมคุณภาพที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

งานจิตอาสาเป็นโอกาสสร้างการเรียนรู้ให้ผู้อื่น งานจิตอาสาจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นงานแสนพิเศษที่แม้ไม่มีใครออกคำสั่ง แต่รู้สึกว่า มันมีคุณค่า มีความหมายสำหรับเรา และสำหรับโลก การร่วมมือกันรณรงค์ส่งเสริม “จิตอาสา” ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นการเรียก "น้ำใจงาม"ของคนไทย ให้กลับมาอีกครั้งหนึ่ง และควรจะต้องดีขึ้นกว่าเดิม เพราะ จะไม่จำกัดอยู่เฉพาะญาติมิตร เพื่อน หรือคนรู้จักเท่านั้น แต่ควรต้องเผื่อแผ่ ดูแลสังคมไทย ดูแลสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลอดจนปัญหาต่าง ๆ รอบตัวร่วมกัน ร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ทำดีให้เป็นรูปธรรมกันมากขึ้นใน ไม่เพียงแต่ รอดูว่า ใครจะรับผิดชอบเรื่องอะไร แต่ควรต้องออกมา มีส่วนร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ในยุโรปหรืออเมริกา ค่านิยมในการเป็นอาสาสมัครมีมานานแล้ว อันเนื่องมาจากแรงผลักดันของศาสนาคริสต์และความคิดเรื่องประชาสังคมในสังคมตะวันตกที่มีส่วนผลักดันให้เกิดอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง ยุคแรก

ของจิตอาสาในไทยมาจากการรวมตัวช่วยเหลือกันในหมู่ชาวจีนโพ้นทะเล ต่อมาเกิดกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาตามสถาบันการศึกษา และโดยเฉพาะการเกิดขึ้นของเอ็นจีโอ ทำให้ความคิดเรื่องการทำงานอาสาสมัครช่วยเหลือสังคมแพร่หลาย

"จิตอาสา" คือ ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังแรงกาย แรงสมอง ซึ่งเป็นการเสียสละ สิ่งที่ตนเองมี แม้กระทั่งเวลา เพื่อเผื่อแผ่ ให้กับส่วนรวม...อีกทั้งยังช่วยลด "อัตตา" หรือความเป็นตัว เป็นตนของตนเองลงได้บ้าง

"อาสาสมัคร" เป็นงานที่เกิดจากผู้ที่มี จิตอาสา ซึ่งมีความหมายอย่างมาก กับสังคมส่วนรวม เป็นผู้ที่เอื้อเฟื้อ เสียสละ เวลา แรงกาย แรงใจ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น หรือ สังคมให้เกิด ประโยชน์และความสุขมากขึ้น

การเป็น "อาสาสมัคร" ไม่ว่าจะเป็นงานใด ๆ ก็แล้วแต่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ในทางบวก ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เราควรทำทั้งสิ้น คนที่จะเป็นอาสาสมัครได้นั้น ไม่ได้จำกัดที่ วัย การศึกษา เพศ อาชีพ ฐานะ หรือ ข้อจำกัด ใด ๆ ทั้งสิ้น หากแต่ต้องมีจิตใจ เป็น "จิตอาสา" ที่อยากจะช่วยเหลือผู้อื่น หรือสังคมเท่านั้น

กิจกรรมอาสาสมัคร เป็นกระบวนการของการฝึก "การให้" ที่ดีเพื่อขัดเกลาละวางตัวตน และบ่มเพาะความรัก ความเมตตาผู้อื่น โดยไม่มีเงื่อนไข ทั้งนี้ กระบวนการของกิจกรรม ซึ่งเป็นการยอมสละตนเพื่อรับใช้และช่วยเหลือแก้ไขวิกฤติปัญหาของสังคม อาสาสมัครจะได้เรียนรู้ละเอียดอ่อนต่อสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวมากขึ้น สัมผัสความจริง เชื่อมโยงเหตุและปัจจัยความสุขและความทุกข์ เจริญสติในการปฏิบัติงาน ที่ศาสนาพุทธเรียกว่า พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพื่อให้เกิด "การให้" ที่ดี ซึ่งนับว่าเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ กิจกรรมอาสาสมัคร จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้ขัดเกลาตนเอง เรียนรู้ภายใน และเกิดปัญญาได้ ที่ผ่านมาคนไทยอาจเคยชินกับการทำความดีด้วยการใช้เงินลงทุนในการทำบุญ ไม่ค่อยอยากออกแรงช่วยเหลือ เพราะถือว่า การทำบุญกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือผู้มีบุญบารมีจะทำให้คน ๆ นั้นได้บุญมากขึ้น คนไทยจึงมักทำบุญกับพระ บริจาคเงินสร้างโบสถ์ แต่ละเลยการ "ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์"